

GRAFIKAI SZEMLE

HAVI FOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

KÖNYVTÁRA I

Könyvnyomdák Budapesten.

- I. kerület (Vár).**
- M. kir. Államnyomda**
Nándor-tér 1.
- M. kir. tud. Egyetemi ny.**
Iskola-tér 3.
- II. kerület (Viziváros).**
- Bagó M. és Fia**
Ponty-utca 4.
- Goldberger Ignác**
Fő-utca 23.
- Heisler János**
Várkert-rakpart 1.
- Keller Dániel**
Attila-utca 63.
- Müller K. (Münster K.)**
Albrecht-út 3—5.
- Wesselényi Géza**
Zsigmond-utca 11.
- III. kerület (Ó-Buda).**
- Bartalits Imre**
Remete-hegy.
- Bichler I.**
Kiskorona-utca 15.
- Wimmer Márton**
Serfőző-utca 10.
- IV. kerület (Belváros).**
- Barcza József**
Váci-utca 66.
- Belvárosi könyvnyomda**
Váci-utca 79.
- Buschmann Ferencz**
Koronaherceg-utca 8.
- Franklin-Társulat magy.**
irod. int. és könyvny.
Egyetem-utca 4.
- Goszler Gyula**
Aranykéz-utca 1.
- Hunyadi Mátyás, irod. és**
könyvnyomda-intézet
Zöldfa-utca 43.
- Langer Ede és Fia**
Zsibárus-utca 1.
- M. kir. posta- és távirtda-**
igazgatóság könyvny.
Főposta-épület.
- Mercur kö- és könyvny.**
Királyi Pál-utca 9.
- Nagy Sándor**
Papnövelde-utca 8.
- Id. Poldini Ede és Társa**
Irányi-utca 1.
- Róth József**
Ujvilág-utca 6.
- Singer Lipót**
Károly-körút 24.
- Sűsz Dávid**
Fővám-tér 5.
- Székesfővárosi házi ny.**
Központi városház.
- Ullmann József**
Régi posta-utca 4.
- Várnai Fülöp**
Régi posta-utca 3.
- Werbőczy könyvny. r.-t.**
Vármegye-utca 11—13.
- Wodianer F. és Fiai**
Sarkantyús-utca 3.
- V. kerület (Lipótváros).**
- Bendiner A.**
Arany János-utca 18.
- Berkovits János**
Hold-utca 27.
- Budapesti helyi érdekű**
vasut nyomdája
Lipót-körút 22.
- Czettel és Deutsch**
Bálvány-utca 12.
- Hamburger és Birkholz**
Csáky-utca 13.
- Hungária-könyvnyomda**
és kiadó-üzlet
Váci-körút 34.
- Kálmán M. és Társa**
Vadász-utca 32.
- Kanitz C. és Fiai**
Vadász-utca 26.
- Károlyi György**
Kálmán-utca 5.
- Kellner és Mohrlüder**
Csáky-utca 9.
- Kertész József**
Mária Valéria-utca 11.
- Kollmann Fülöp**
Arany János-utca 34.
- Krausz S. és T.**
Zoltán-utca 11.
- Légrády Testvérek**
Váci-körút 78.
- Lengyel Lipót**
Vadász-utca 35/a.
- Löw Ede**
Váci-körút 80.
- Márkus Samu**
Báthory-utca 20.
- Magy. kir. postatakarék-**
pénztár nyomdája
Széchenyi-utca 2.
- Pallas, irod. és nyomdai**
részvénytársaság
Kálmán-utca 2.
- Pesti Könyvnyomda-**
Részvénytársaság
Hold-utca 7.
- Pesti Lloyd-társulat**
Könyvnyomdája
Dorottya-utca 14.
- Pollák Elkán**
Nagykorona-utca 21.
- Pollák M. Miksa**
Akadémia-utca 15.
- Preszburg Frigyes**
Arany János-utca 14.
- Schlesinger és Kállai**
Bálvány-utca 18.
- Thália-nyomda**
Csáky-utca 2/b.
- VI. ker. (Terézváros).**
- Brózsza Ottó**
Váci-körút 17.
- Ehrnstein Mór**
Laudon-utca 4.
- Engel S. Zsigmond**
Vörösmarty-utca 56.
- Európa, irod. és nyom-**
dai részv.-társaság
Ó-utca 12.
- Fővárosi nyomda, vona-**
lozó- s könyvkötő-r.-t.
Podmaniczky-utca 39.
- Fried és Krakauer**
Dalszínház-utca 10.
- Friedmann Á.**
Oyár-utca 54.
- Fuchs Samu és Társa**
Podmaniczky-utca 27.
- Gelléri és Székely**
Podmaniczky-utca 47.
- Gergely Miksa**
Lázár-utca 2.
- Glücksellg M.**
Hunyady-tér 7.
- Goldschmidt Lipót**
Révay-utca 6.
- Gross és Grünhut**
Oyár-utca 32.
- Herrman Ignác**
Szerecsen-utca 20.
- Hornyánszky Viktor**
cs. és kir. udv. könyvny.
Aradi-utca 14.
- Hunnia könyvnyomda**
Teréz-körút 3.
- Kassino Jakab**
Király-utca 26.
- Kaufmann József**
Vörösmarty-utca 52.
- Klauber Ignác**
Új-utca 6.
- Korvin Testvérek**
Révay-utca 14.
- Kosmos műintézet, kö-**
és könyvnyomda r.-t.
Aradi-utca 8.
- Kunusy Vilmos és Fia**
Teréz-körút 38.
- Löbl Dávid és Fia**
Andrássy-út 19. és
Nagymező-utca 26.
- Luszt Sándor**
Oyár-utca 50.
- Minerva kö- és könyv-**
nyomda (tul. Gansl Zs.)
Szerecsen-utca 7/9.
- M. kir. államvasutak**
menetjegy-nyomdája
Csengery-utca 33.
- Markovits és Garai**
Lázár-utca 13.
- Muskát és Friedmann**
Teréz-körút 27.
- Neumayer Ede**
Proféta-utca 7.
- Orsz. központi községi**
nyomda-részvénytárs.
Váci-körút 61.
- Pollacsek Mór**
Dávid-utca 5.
- Posner K. Lajos és Fia**
Csengery-utca 31.
- Quittner József**
Váci-körút 16.
- Radó Izor**
Váci-körút 1.
- Rigler József Ede r.-t.**
Rózsa-utca 55.
- Schmelcz és Schillinger**
Csengery-utca 51.
- Schmidl Sándor**
Szerecsen-utca 6.
- Spinner Illés**
Desssewffy-utca 43.
- Wellesz és Krammer**
Uj-utca 37.
- VII. (Erzsébetváros).**
- Árpád kö- és könyvny.**
(Klein és Kronstein)
Valero-utca 9.
- Athenaeum, irodalmi és**
nyomdai részv.-társ.
Kerepesi-út 54.
- Bárd J.**
Miksa-utca 17.
- Deutsch József**
Károly-körút 7.
- Elek Lipót**
Kertész-utca 37.
- Galitzenstein H.**
Dohány-utca 68.
- Garai Mór**
Károly-körút 3.
- Goldfaden Márk**
Kerepesi-út 36.
- Gonda és Társa**
Akácfa-utca 50.
- Hedvig S.**
Dohány-utca 12.
- Kellner Oerson**
Csányi-utca 13.
- Löbl Mór**
Király-utca 27.
- Löblovitz Zsigmond**
Csömöri-út 54.
- Nagel István**
Vörösmarty-utca 17.
- Neuwald Illés**
(tul. Berger Ármin)
Dohány-utca 44.
- Pannonia-nyomda**
Rombach-utca 8.
- Propper Leó**
Erzsébet-körút 35.
- Reich Ármin**
Dohány-utca 84.
- Roth és Krausz**
Kertész-utca 23.
- Rubin J.**
Király-utca 13.
- Spatz Henrik**
Dob-utca 55.
- Spitzer Márk**
Klauzál-utca 31.
- Stern Péter**
Kazinczy-utca 35.
- Vasvári és Társa**
Csömöri-út 13.
- Wendt-féle könyv-**
nyomda stb.
Károly-körút 19.
- Zeisler M.**
István-tér 17.
- VIII. ker. (Józsefváros).**
- Anglo-nyomda**
Baross-utca 47.
- Budapesti Hirlap nyomd.**
Rökk Szilárd-utca 4.
- Csapó N.**
Baross-utca.
- Özv. Fried Ignáczné**
József-utca 14.
- Fritz Ármin**
József-körút 9.
- Hell I. Ede**
Luther-utca 4.
- Klein Vilmos**
Kerepesi-út 73.
- Kohn Simon**
József-körút 5.
- Kossuth Lajos-nyomda**
(tul. Lauffer Jakab és
Holländer József)
Ujvársárt 5.
- Révai és Salamon**
Üllői-út 18.
- Rózsa Kálmán és neje**
Szentkirályi utca 30.
- Schulcz Adolf**
Baross-utca 81.
- Stephaneum (a Szt. István**
Társulat nyomdája)
Szentkirályi-utca 28a.
- Szent Anna-nyomda**
Baross-utca 66—68.
- Szent Gellért-nyomda**
(Valter E.)
Práter-utca 44.
- Szent László-nyomda**
Rökk Szilárd-utca 28.
- Weissenberg Ármin**
József-körút 16.
- IX. ker. (Ferencváros).**
- Engelmann Mór**
Vámház-körút 15.
- Műszaki irodalmi és**
nyomdai vállalat
(Feldmann Mór)
Soroksári-utca 5.
- Pátria-nyomda részvény-**
társaság
Üllői-út 25.
- X. kerület (Kőbánya).**
- Első kőbányai könyvny.**
Jászberényi-út 1.
- Lőrinczi F.**
Maglódi-út (Oyújtfő-fogház).
- Merendiák Károly**
Liget-tér 4.

Könyvnyomdák a vidéken.

- Abauj-Szántó**
Baksy Barna.
- Abrudbánya**
Róth Ferencz.
- Ada**
Berger L.
- Alsó-Kubin**
Trnkóczy József.
- Alsó-Lendva**
Balkányi Ernő.
- Apatin**
Gasz Mátyás.
Szavadi József.
- Arad**
Aradi nyomda-részvénytársaság.
Bloch H.
Első aradi amerikai gyors-sajtó-nyomda (tul.: Kerpich Zsigmond).
Gör. kel. egyházmegyei nyomda.
Oylai István.
Muskát Miksa.
Tribuna Poporului r.-t. nyomdája.
Réthy Lipót és Fia.
- Aranyos-Maróth**
»Dóczy-nyomda (tulajd.: Némedi László).
- Aszód**
Magyar kir. javító-intézet nyomdája.
- Bács-Kula**
Berkovits Márk.
- Bács-Topolya**
Wilhelm Miksa.
- Baja**
Kazal J.
Kollár Antal.
Nánay Lajos.
Rajkovich Károly.
- Balassa-Gyarmat**
Balassagyarmati könyvnyomda r. t.
Halyák István.
Pozsonyi Gábor.
Tokay Lajos.
- Balászfalva**
Ör. kath. püspöki nyomda.
- Bánffy-Hunyad**
Abraham Mór.
- Barcs**
Skribanek N.
- Bártfa**
Blayer M.
- Békes**
Báró Drechsel Géza.
- Békes-Csaba**
Corvina-ny. (Szihelszky József).
Lepage Lajos.
Povázsay testvérek.
- Belényes**
Süssmann Lázár.
- Beregszász**
Haladás-könyvnyomda (tul.: Juhász Piroska).
Engel Jenő.
- Beszterce**
Botschar Tivadar.
Csallner Károly.
- Besztercebánya**
Machold F.
Sonnenfeld Mór.
- Bicske**
Lederer Hermann.
- Bonyhád**
Raubitschek Izor.
- Brassó**
Brassói Lapok nyomdája (tulajd.: Grünfeld R.).
Ciurcu és társa.
Gábony és Társa.
Ötös János Fia.
Herz és Társa.
Muresianu Aurél.
- Brezsnóbánya**
Kreiser J.
- Budafoke** (Promontor)
Leopold és Frank.
- Buziás**
Ulmann F.
- Csákovica**
Chudy Testvérek.
- Csáktornya**
Fischel Fülöp.
- Csikszereda**
Ogyörgyakab Márton
utóda: Dreznánd Viktor.
Szvoboda József.
- Csongrád**
Tiszavidék nyomdája (tulajd.: Silber Jánosné).
Weisz Márk.
- Csorna**
Kokas és Neumann.
- Csurgó**
Vágó Gyula.
- Czegléd**
Nagy Elek
Sebők Béla.
- Debreczen**
Csokonai nyomda- és kiadó-részvénytársaság.
Hoffmann és Kronovitz.
Kurucz Béla.
Kutasi Imre.
László Albert.
Pongrácz Géza.
Városi nyomda.
- Deés**
Demeter és Kiss.
Goldstein Jakob.
- Detta**
Heldenwanger és Ulmann.
- Déva**
Hirsch Adolf.
Kroll Gyula.
- Devecser**
Rosenberg Zsigmond.
- Dicső-Szent-Márton**
Hirsch Mór.
- Ditró**
Ditró és Szárhegy községek nyomdája.
- Dombovár**
Dombovári könyvnyomda (tulajd.: Bruck Sándor).
- Dunaföldvár**
Somló Manó.
- Duna-Szerdahely**
Adler Netti.
Goldstein Józsu.
- Eger**
Baross-nyomda (tulajd.: Paunz S.).
Egri könyvny. részv.-társ.
Érseki lyceumi nyomda.
Löw Sámuel.
- Enying**
Politzer Jenő.
- Eperjes**
Kósch Árpád.
Pannonia-nyomda (tulajdonos: Kahn Mór).
- Érsekújvár**
Kohn Samu.
Winter Zsigmond.
- Ér-Mihályfalva**
Beck Adolf.
- Erzsébetfalva**
Mártonfi L.
- Erzsébetváros**
Kotzauer D.
- Esztergom**
Buzárovits Ousztáv.
»Hunnia-könyvnyomda (tul.: Oerenday József).
Laiszky János.
Tábor Adolf.
- Fehértemplom**
Kuhn Péter.
Wunder J.
- Felső-Eőr**
Schodisch Lajos.
- Felső-Vissó**
Schiffmann H.
- Fertő-Nezsider**
Horváth B.
- Fiume**
Battara P.
Chiuzre & Co.
Jerouscheg G.
Mohovich Emidio
Unio könyvnyomdai műintézet (tulajdonos: Hegyi Jenő).
- Fogaras**
Thierfeld Lipót.
- Galánta**
Első galánthai könyvny. (tul.: Neufeld Samu).
- Galgóc**
Szold Jakob.
Sterner Adolf.
- Gyergyó-Szent-Miklós**
Létz János és Társa.
- Gyoma**
Kner Izidor.
- Gyöngyös**
Herzog Á. E.
Kovács és társa.
Sima Dávid.
- Gyöngk**
Engel József.
- Győr**
Fischer István és F. utóda
Nitsmann József.
Oyóregyházmegyei könyvnyomda.
Pannonia-könyvnyomda (tul.: Szávay és Raab).
Surányi János.
- Győr-Sziget**
Gross G. és társa.
- Gyula**
Corvina-nyomda.
Dohay János.
- Gyulafehérvár**
Püspöki lyc. nyomda (hérló: Papp György).
Voltz B.
- Hajdú-Böszörmény**
Szabó Ferenczné.
- Hajdú-Dorog**
Grünfeld Mózés
- Hajdú-Nánás**
Bartha Imre.
- Hajdú-Szoboszló**
Plón Gyula.
- Hala**
Práger Ferencz.
- Hátszeg**
Ideál-könyvnyomda.
- Hatvan**
Hoffmann M. L.
- Hódmező-Vásárhely**
Hódmezővásárhelyi nyomda és kiadó r.-t.
Lévai Fülöp.
Vásárhely és Vidéke nyomdája.
- Homonna**
Waller S.
- Huszt**
Mermelstein Fülöp.
- Igló**
Schmidt József.
Tátra-könyvnyomda (tul.: Stein Ignác).
- Ipolyság**
Neumann Jakob.
- Jászberény**
Brünauer Adolf és Társa.
Kacsvinszky Zoltán.
Kalocsa és Kubicza.
- Kalocsa**
Jurcsó Antal.
Werner Ferencz.
- Kaposvár**
Gerő Zsigmond.
Hagelmann Károly.
Özv. Jancsovics Gyuláné.
Kéthelyi Miksa.
- Kapuvár**
Buxbaum József.
- Karánsebes**
Karánsebesi gör. kel. rom. egyházmegye nyomdája.
Fleissig Lipót.
- Karczag**
Szódi S.
- Kassa**
Breitner Soma.
Koczányi Béla.
László Béla.
Rosa Viktor.
Vitéz Adolf.
Werfer Károly.
- Kecskemét**
Első Kecskeméti Hirlapkiadó és Nyomda-Részvénytársaság.
Steiner Mihály.
Sziládi László.
Tóth László (tulajd.: Fekete Mihály).
- Késmárk**
D. Altmann Dávid.
Sauter Pál.
- Keszthely**
Farkas János.
Nádai Ignác.
Sujánszky József.
- Kézdi-Vásárhely**
Ifj. Jancsó Mózes.
- Király-Helmeccz**
Klein József.
- Kisbér**
Haftl Kálmán.
- Kis-Czell**
Menyhárt Julia.
- Kis-Jenő**
Gallovics Jenő.
- Kis-Kőrös**
Kalisch Ignác.
- Kis-Kún-Félegyháza**
Feuer Illés.
Vesszősi József.
- Kis-Marton**
Dick Ede.
- Kis-Pest**
Fischhof Henrik.
- Kisújszállás**
Szekeres József.
- Kis-Várda**
Berger Ignác.
Ifj. Klein Gyula.
- Kolozsvár**
Boskovics József.
Ellenzék nyomdája. (tul.: Magyary Mihály).
Gámán János örökösé.
Gombos Ferencz.
Magyar Polgár nyomdája. (tul.: Ajtay K. Albert).
Polcz Albert.
Zobáts Ferencz.
- Komárom**
Freisinger Mór.
Hacker Richárd.
Rónai Frigyes.
Schönwald Tivadar.
Spitzer Sándor.
Szénássy I.
- Körmend**
Körmendi könyvnyomda-részvénytársaság.
- Körmöczbánya**
Joerges A. özv. és Fia.
Paxner és Biron.
- Kőszeg**
Feigl Frigyes és Gyula.
- Kún-Szent-Márton**
Csanády József.
- Kún-Szent-Miklós**
Özv. Bors Károlyné.
- Léva**
Dukesz Lipót.
Nyitrai és Társa.
- Lippa**
Máhr Emil.
Zách József.
- Liptó-Szent-Miklós**
Steier Izidor.
- Lőcse**
Reisz Tivadar József.
- Losoncz**
Kármán-könyvnyomda.
Losonczy Sándor.
Roth Simon.
- Lugos**
Traunfellner Károly.
Virányi János.
Weisz és Sziklai.
- Magyar-Óvár**
Czéh Lajos.
- Makó**
Gaál László.
Neumann József.
- Malaczká**
Wiesner Alfréd.
- Marczall**
Mizsúr Ádám.
- Maros-Ludas**
Glück József.
- Máramaros-Sziget**
Blumenfeld és Dávid.
Mayer és Berger.
Részvénytársaság.
Wider Mendel Fia.
- Margitta**
Hungária könyvnyomda (tul.: Pollák Lajos).
- Maros-Vásárhely**
Adi Árpád.
Ev. ref. collegium-nyomda (tul. Benkő László).
Grün Vilmos.
- Mátészalka**
Weisz Zsigmond.
- Medgyes**
Reissenberg O. A.
Dick Ede.
- Mezőkövesd**
Balázs Ferencz.
- Mezőtúr**
Dolesch és Braun.
Oyikó Károly.
- Mitava**
?
- Mindszent**
Weisz Ignác.
- Miskolcz**
Forster, Klein és Ludvig.
Stamberger Bernát.
Szelényi és Társa.
- Módos**
Staits György.
- Mohács**
Blandi János.
Rosenthal Márk.
- Monor**
Süveges József.
- Moór**
?
- Mosony**
Grünfeld Ignác.
- Munkács**
Grünstein Mór.
Kohn és Klein.
Kroó Hugó.
- Mura-Szombat**
Ujházi Miksa.
- Nagy-Atád**
Grünsberger Antal.
- Nagy-Bánya**
Molnár Mihály

GRAFIKAI SZEMLE

HAVI FOLYÓIRAT A GRAFIKAI IPARÁGAK SZÁMÁRA

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ-
HIVATAL
Budapest, V., Hold-utca 7.

A KÖNYVNYOMDÁSZOK SZAKKÖRÉNEK
HIVATALOS KÖZLÖNYE

ELŐFIZETÉSI ÁR
Egész évre 4 kor., fél évre 2 kor.
Egyes szám ára 40 fillér.

HIVATALOS RÉSZ.

MEGHIVÓ.

A Könyvnyomdászok Szakköre **1901. évi márczius hó 31-én**, vasárnap délelőtt pontban 10 órakor, a körhelyiségben (Kerepesi-út 30. sz.) tartja meg

RENDES ÉVI KÖZGYÜLÉSÉT,

melyre a kör tagjai tisztelettel meghívottnak.

Napirend:

1. Titkári jelentés a Kör működéséről.
2. Pénztáros jelentése a Kör pénzbeli ügyeiről.
3. Három számvizsgáló választása.
4. Tisztviselők és a választmány újjáválasztása.
5. Netáni indítványok és kérdéstételek.

Budapesten, 1901. február hóban. *A választmány.*

Alapszabályaink értelmében a közgyűlés határozatképességéhez a tagok egyharmadának jelenléte szükséges, kérjük tehát a Kör t. tagjait, hogy a közgyűlésen minél nagyobb számban jelenjenek meg.

Az alapszabályok 13. §-a értelmében indítványok a közgyűlés előtt *nyolcz nappal* nyújtandók be a választmányhoz; e szabály alól csak oly sürgős természetű indítványok képezhetnek kivételt, melyeknek sürgősségét a közgyűlés elismeri.

A Szakkör 1901. márczius havi programja.

(Körhelyiség: Kerepesi-út 30. sz., Iparos Kör. Nyitva minden vasárnap délelőtt 9 órától délután 1 óráig.)

3-án (vasárnap) d. e. 1/210-kor:

FIRTINGER KÁROLY szabad előadása a Chronica Hungarorum-ról. (Vendégeket szívesen látunk.)
Ez után *rendes havi ülés.*

10-én (vasárnap) d. e. 10 órakor:

Választmányi ülés. (A tagok a helyiséget, úgy mint rendesen, látogathatják.)

17-én (vasárnap) d. e. 1/210 órakor:

A sajtó szabaddátételének emlékeztére — az Ébredés Dalkör szíves közreműködésével — matiné. (Vendégeket szívesen látunk.)

24-én (vasárnap) d. e. 9 órától d. u. 1 óráig a körhelyiség nyitva.

31-én (vasárnap) d. e. 10 órakor *évi rendes közgyűlés.*
Este 8 órakor *családi estély.*

A jövő nyomdász-nemzedék nevelése.

Sokszor meghányták-vetették már e soha ki nem fogyó témát és mindenki tőle telhetően, elfogultan és elfogulatlanul osztott tanácsot, tanított avagy korbácsolta a *tarthatatlan* állapotot. Hogy kinek mennyiben volt igaza, azt eldönteni nem e sorok feladata; de tény az, hogy elismeréssel kell adóznunk valamennyi írónak és szakembernek, kik a *jövő generáció* érdekében akár tollal, akár más módon síkra szállottak.

Ha csak 15—20 évet tekintünk vissza, különösen a vidéken még élénk emlékezetünkben lehetnek azok a mellékfoglalkozások, melyeket a pályásgyerektől kezdve a princzipálisig, az idősebb nyomdász-tanulótól a faktorig: a legfiatalabb inasra ruháztak. Sok volna egyenkint elősorolni, jobban mondva megnevezni, hogy e tisztségek miből állottak, azonban röviden értelmezve akkortájt inas lenni annyit jelentett, hogy a tanulásra adott fiú a nyomdatulajdonosnak és hozzátartozóinak feltétlenül engedelmessé rab-szolgája volt.

Még most is vajmi keveset változtak e téren a viszonyok, különösen ott, a hol a nyomdatulajdonos maga is hijával van az intelligenciának. De nap-nap után konstatálható a biztos előrehaladás. Kivált a fővárosban, a hol a tanuló a nyomdán kívül érintkezésbe sem jön a főnök úr *hozzátartozóival.*

Mindezek daczára az elmúlt korszakban aránylag sokkal több intelligens és szakmájában jelesen képzett nyomdászt neveltek, mint jelenleg, a midőn a tanuló ugyanolyan — nem túlzok — elbánásban részesül, mint a *segéd.* Ennek oka lélektanilag annyiban igazolható, hogy a 13—16 éves fiú a rendkívüli elfoglaltság által nagyon gyakran jutott abba a helyzetbe, hogy önállóan kellett neki dönteni a rábizott feladatok megoldásánál; jökor beleoltották a létért való küzdelem rendkívül nehézségét és így ösztönszerű-

leg tanult, tapasztalt mindenben és mindenütt a nélkül, hogy arra külön kellett volna unszolni. Mert a tulajdonképeni cél — a nyomdászati tanulását — csak nagyon lassan, fokozatosan engedték vele megismertetni, ez különösen ingerelte az ifjú lelket, tehát a vágyat: az ismeretlen után kutatni. Ez a magyarázata annak is, hogy az említett korszakban a tanuló a segítők iránt a legnagyobb tisztelettel is viseltetett, mert azoktól remélte elsajátítani mindazt, mire az életben szüksége lesz.

Ha nem akarnám mélyebben kutatni nyomdász-tanulóink helyzetét, az imént leírtak után egyszerűen azt kellene ajánlanom: vegyük a nyomdász-tanulót házukba, adjunk szopósgyereket az ölébe, zöldsárga kosarat karjára, pucolja csizmáikat, cipőiket stb. És ha mindezeket elvégezte, szaladgáljon postára, szállítsa a nyomtatványokat, hajtsa be a számlákat, ezután hordjon a segéd uraknak sört, bort, pálinkát, oszonnát, szivart; vasárnap és ünnepnap délelőtt (gyakran délután is), ha már absolute senki sem kíván tőle egyebet, álljon a szekrényhez is — *csak így és csak így módon lehet jó nyomdászt nevelni!*

A jelen korban nincs szükség arra, hogy az ifjúban a *nemes hajlamokat* oly hathatós, majdnem drasztikus módon ébreszszük, ha a főnökben a szükséges érzés nem hiányzik. De hiába van kezemben Diogenes lámpája, nem tudok arra a nyomdatulajdonosra bukkanni, a kit példaként állíthatnék oda, hogy ez igazán használható embert akar a tanulóból nevelni a társadalomnak, nevezetesen annak a társadalomnak, melynek férfikorában tagjává kell lennie.

Elismerem: utopia még arra gondolni is, hogy valamely nyomdatulajdonos azért úzi a nyomdászatot, mert szereti ezt mint *művészetet* és ha tanulót vesz fel, akkor azt oly utódként tekintse, mely az ő általa gyámolított művészetet szintén megszerezze és megadja, megmutatja neki a módot arra, hogy tovább fejlessze. Pedig alig lehet kétségbevonni, hogy ilyen mesterre van szükség akkor, a midőn megkivánjuk, hogy művelt és jó nyomdászt neveljen a tanuló-fiúból.

Nos, minthogy magam is belátom, hogy a mai korban, midőn *minden ideál a pénzben összpontosul*, fel sem tehető, hogy a nagyrészt tisztán *üzérek*ből álló főnök-gárdában az én ideálomat megtalálhatnám.

Mindezek után eredmény gyanánt felállíthatom, hogy jelenleg a rabszolga-munka alól felszaba-

dult tanulóknak semmi olyan módot nem nyújtanak, mely által tudatára juthatna annak, hogy nékie tudnia kell önállóan cselekedni; nincs a mi ébresztené benne a vágyat a tanulás, a kutatás iránt, egyszóval elvonták tőle azt az utat, melyen a társadalomban való érvényesüléshez az eszközöket megszerezhetné, világosabban szólva: a fiút ma gépnek tekintik, a melyhez időnként csak azért illesztenek egy-egy csavart vagy kereket (pld. pausál vagy számoló szedőt), hogy minél jobban kihasználhassák, melynek következtében az ilyen gépies *húzásra* betanított gyerekek valósággal eltompul minden olyan érzék, mely az intelligenciához közelebb vinné.

A fővárosban, különösen a nagyobb nyomdákban, önként kínálkozik az alkalom a tanulók képzéséhez, a hol pld. a főnök nem törődik azzal, hogy a fiú révén gazdagodjék meg, tehát itten az üzletvezető van arra hivatva, hogy az ifjú csemetét *terebélyes fává* növeszse; de ezek legtöbbször, épp úgy, mint főnökeiknél, hiányzik a szakma iránt való szeretetnek az a foka, mely őket a mindennapiasságon felül emelné és komolyan vennék azt a pár esztendő, mialatt a tanuló *egész jövőjét* kezükbe teszi le.

Azonban nem tartom célszerűnek azt sem, hogy a tanulót naponként 9–10 órán keresztül szedés-problémákkal nyagassák; nem pedig azért, mert ez a módszer gyűlöltté tenné azt a foglalkozást, mely annyi nehézséget és leküzdhetetlen akadályt látszik magában rejteni, már pedig ellenkezőleg: első sorban a szakmája iránt való *szeretetet* kell benne felébreszteni. Ezt pedig a mai rendszer mellett nemcsak nálunk, de a külföldi nyomdákban sem lehet mesterségesen előmozdítani.

Nem lehet állításomat azzal megdönteni, hogy igenis vannak intelligens és művelt nyomdászaink, a kik a mai generációból kerültek ki. Oh ezek egyéni tulajdonságaikkal fogva, bármily körülmények között elérték volna azt a magaslatot, melyre ösztönük predesztinálta.

Kérdés tehát: melyik legyen az a módszer, melylyel elérhető vagy legalább megközelíthető az okszerű nyomdászképzés?

A *szakiskolát* tekintem annak, a hol utódainkat *célszerű* tanításmód segítségével azzá lehetne nevelni, a mivé okvetlen lenniök kell.

Megjegyzem, azért emelem ki azt a szót, hogy *célszerű*, mert tudjuk nagyon jól, hogy léteznek külföldön már hosszabb idő óta nyomdász-szak-

iskolák, sőt faktor- (!) szakiskola is van Lipcsében; de tapasztalatom szerint ezekből is csak közepes szedők válnak, a kik az iskolában teoreticze tanulják azt, a mire a gyakorlat is tanítja őket, azonkívül egy kis könyvvitelt, levelezést és rajzot (?) és talán ortográfiát is. A ki a szaktársak közül olyan *szerecsés* volt, hogy valamely módon az elősorolt elméleti dolgokat elsajátíthatta, legbiztosabban igazolhatja, hogy egy-két évi gyakorlat híján, ha nem is teljesen, de háromnegyed részben a nagy fáradsággal szerzett ismereteket elfelejtette.

A jelenleg életben levő szakiskolák tanításmódja sem felel meg. Nem pedig azért, mert az erkölcsi nevelés teljesen hiányzik belőlük. Nemcsak tanítani kell ott, hanem nevelni is. A nyers elméleti szaktudomány még nem teszi művelté az embert. A tanuló a szakiskolából jövet bemegy abba a nyomdába, hol elméleti ismereteit gyakorlatilag érvényesítenie kell. Itt érintkezésbe jön a segédekkel, a kiket nekik utánaozni kell; azonban technikai magyarázatok helyett az *uraktól* nyers, kétértelmű vicczeket, drasztikus feleleteket, sőt leggyakrabban mélyen sértő gorombaságokat hall. A tanulónak az effajta társalgás — magától értetődik — tiltva van. Az ifjú korlátolt ítélőképességénél fogva gyakran azt hiszi, hogy ez is feltétlenül szükséges ahhoz, hogy »jó kollega« váljék belőle, alig várja szabadulásának pillanatát, a midőn meg fogja mutatni, hogy ő szinte tud már másokat kicsúfolni.

Sajnos, de való, hogy az üzletben ma a fiút *erkölcsileg lehetetlen nevelni, mert abban a körben csak a lelkileg való romláshoz van meg túlontúl az alkalom*, de az ellenkező irányhoz, úgy a *jó példa*, mint az *eszköz feltünő* módon hiányzik.

A leirtak után elmulaszthatlan kötelességet vélek teljesíteni akkor, a midőn közel vagyunk ahhoz, hogy nálunk Budapesten is nyomdászszakiskola fog létesülni, szerény véleményem szerint némi útmutatást adjak a jövő szakiskola tanításmódjának megalapításához.

Első sorban tekintetbe kell vennünk azt, hogy ma nagyon ritkán megy nyomdász-tanulónak az olyan fiú, ki legalább 2—3 középiskolai osztályt sikerrel végzett, tehát ebből is látható, hogy olyan nyers anyaggal van dolgunk, a mely minden külső befolyásnak enged, a nélkül, hogy ítéletet volna képes alkotni magának arról, vajjon szükséges-e vagy nem ezt, vagy amazzal csele-

kedni. Tehát a szakiskola tanítástárgyainál súlyt kell fektetni a nevelésre és pedig nem *illedelemről* kell a fiúknak prédikálni, hanem beléjük kell csepegtetni azt a tudatot, hogy nekik *mint nyomdászoknak milyen nemes hivatásuk van, milyen a szerepök az emberiség civilizálásának előmozdításában* és általában fel kell bennök ébreszteni azt a *tudatot, hogy a nyomdászat képezi azt a magasztos eszközt, melylyel a tudományt, a kulturát, a világosságot a föld minden részében terjeszteni lehet.*

Hogy az ifjúban ez a tétel állandó nyomokat hagyjon, illetőleg hogy gondolatmenetét ebbe az irányba lehessen terelni, hálás eszköz erre nézve a nyomdászat történelmének olyan kiadványa, mely elősorolná a többek között Gutenbergtől kezdve mindazoknak a bel- és külföldi nyomdászoknak életviszonyait, kik a nyomdászat fejlesztésében érdemeket szereztek, kik szakmájuk érdekében áldozatokat hoztak, szóval mindazokat példa gyanánt kell szerepeltetni, kik jellemök és ténykedésök által a nyomdászatot mint kulturális művészetet szerették és minden körülmények között érte éltek. Sőt ezenkívül a világtörténelemben előforduló jelesebb művészeket, írókat és költőket is meg kell velök ismertetni és pedig olyan világításban, a mint azok tudományukkal és műveikkel az emberiség haladására befolyást gyakoroltak.

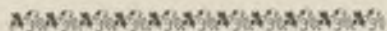
Ez elméletek tudatában az ifjú lélek tisztulása elmaradhatatlan és higgyék el, undorral fog majd elfordulni minden olyan alkalomtól, mely a nemes gondolkozástól kizárná. Ezzel párhuzamban az obligát rajz, nyelvtan, valamely idegen nyelv és esztétika, beleértve a stil-tant, meg a szükséges számtan a megengedhető mederben volna tanítandó. A szakoktatásnak bő teret kell engedni, sőt ezt nem is nehéz megszabni, p. o. szükséges a nyomdászatnál elfogadott hosszúságmértékek ismertetése, kilövések, a használatban levő anyagok tulajdonságai és kémiai alkotórészei, a sorok közti beosztások, tördelési főszabályok, munka-beosztás, gépkezelési és nyomás-szabályok a különböző esélyeknél, papírismertetés. Nagyon természetes, hogy az elősoroltak a tanulásidőnek megfelelően négy részre osztandók fel és ekkor azokkal a nem nagy észbeli tehetséggel bíró fiú is kis igyekezettel megbirkózhat.

Az iskolai időre nézve legajánlatosabb a dél-előtti, mert tagadhatatlan, hogy a fizikailag is kipihent test könnyebben tanul, míg ha a fiú

egész nap dolgozik, habár csak öt óráig is, akkor inkább helyén volna a pihenés, mint a szellemi képzés.

Az elősorolt tananyag szerint — a szakoktatást nem említve — a nyomdászat-történelem a világtörténelemmel párhuzamban a tanuló fogékony-ságát a szép és jó írást nevelné, a rajzolás az anyagi haszon mellett a megfigyelőképességet fejleszti, az esztétika az ízlés finomságát mozdítja elő, a számtan a kombináló-tehetséget növeli.

Az ily tanításbeosztás a lélek különböző ér-zéseit mozgásba hozza és a tudás meg kutatás vágyát előmozdítja, tagadhatlan, hogy a legjobb eredményt kell hogy szüljék a jövő generáció-ban, úgy erkölcsileg, mint anyagi-lag; mert ha ezeket a kijelölt irányban lelkiismeretesen tanít-juk, olyan szakembereket nevelünk, a kik nemcsak szeretni fogják pályájukat, de lelkesülni is fognak érte. KÁLDOR LAJOS.

Elődeink dicsérete.

A kinek alkalmá van arra, hogy régibb, száz és kétszáz évvel ezelőtt napvilágot látott nyomdatermékeink közt búvárkodhasson, annak bizonyára feltűnhetett az a nagy súlye-dés, mely a könyvek technikai ki-állításában a XVIII. században be-állott és a mely — legalább nálunk Magyarországon — a XIX. század közepe tájáig tartott.

E súlyedés azonban nemcsak nálunk, hanem a velünk szomszédos Ausztriában, sőt Németországban is észlelhető és igen természetes okokra vezethető vissza. A német birodalom ki volt még me-rülve a harminczéves háború iszonyatosságaitól és apró-cseprő fejedelemségekre felosztva, valamely egységes eszmére felvergődni még kulturális dolgokban sem volt képes. Ausztria pedig — mint tudjuk — teljesen a jezsuiták uralma alatt állott, kik cenzurával és egyéb elnyomó rendszerekkel igyekeztek minden szabadabb lélegzést elfojtani.

Ugyanez volt Magyarország sorsa is. A szatmári békekötés (1711-ben) egészen Bécs hatalma alá hozta hazánkat és nálunk is bekövetkezett az „álmos kor“, a mint e korszakot Ballagi Aladár jellemzően elnevezte.

Ama nyomdászaink, kik valóban képesek voltak szépet produkálni, sorra letűntek; így Szenczi Kertész Ábrahám és utána Tótfalusi Kis Miklós, Debreczenben

Rosnyai és Töltési István, Lőcsén pedig a Breverek működése ért véget.

Nem ok nélkül zárta be Szabó Károly nagy biblio-gráfusunk nemzeti könyvnyomtatásunk első korszakát az 1711-iki évvel; azután sok-sok ideig idegen gyám-kodás alatt tespedt csak a nyomdászat Magyar-országon.

Annál nagyobb örömet okoz a könyvbarátnak, ha kutatásaiban oly nyomdatermékre akad, mely tökéle-tesség tekintetében a régi dicsőségre emlékezteti őt. Utóbbi időben a Brevér-nyomdának egy-két különleges termékét mutattuk be; így lapunk múlt évi 11-ik szá-mában közöltük egy kis német katekizmus több olda-lának hasonmásait. Az idei Évkönyvben pedig egy kalendáriumot mutatunk be az 1735. évről, mely-nek nyomtatója előttünk még ismeretlen.

Most ugyancsak a Brevér-nyomda egy harmadik speciális nyomtat-ványát van módunkban közelebb megismertetni. Egy számvető-könyv az, mely különösen alakjánál fogva vonja magára a könyvkedvelő figyel-mét. Ez ugyanis a lehető legmoder-nebb oblong-formátum, mint akár egy mai úrhölgynek kedvencz köl-tője, pedig száraz számoszlopokból áll egész szedése, kamatoskamat-táblákból. Szövegbetűi ugyanazok, mint az Évkönyvben bemutatott szövegoldaléi, számjelei is, mely utóbbiak közül különösen a 6-os szám válik ki sajtóságos kezdő ka-nyarulatával.

Az érdekes könyvből bemutatjuk a címlapot és az utolsó szöveg-oldalt, mely után kezdetét veszik a kamattáblák, terjedve 228 oldalon

át a K betűs ívig, melynek felével, azaz tizenkettedik oldalával véget ér a könyv.

A címlap hátulsó oldalát csinos rozettákból alkotott fejléczecske vezeti be. A harmadik oldalon mint kolumna-czímet: *E' Könyvetskének Hasznáról* fölírást olvashatni, mely felírás a következő oldalakon: „*E' Könyvetskének*“ baloldalt és „*Hasznáról*“ jobboldalt álló részekre van felosztva; a mi mindenesetre szabályosabb és helyesebb elosztás, mint mai napság akárhány díszkiadásszerű album- vagy almanachban láthatni, hol pl. azt találjuk a páros számú oldalon: „*Szántó Imre*“, a páratlanon pedig: „*Költeményei*“, a végoldalon meg ott van magában maradva: „*Szántó Imre*“; míg a következő oldalon valamely más tárgyú közlemény veszi kezdetét.

Már első nyomdászaink igen ügyeltek e szabályok szigorú betartására; erre akárhány példát lehetne idézni.

PRACTICA ARITHMETICA;

az-az:

SZÁMVETŐ TÁBLA,

Mellyben mindenféle A-
dásról és Vételről, akármi-
nérű Kereskedésben is, bizonyos
Számoknak Summája kézen
és könnyen fel-talá-
tathatik:

PADVAI JULIUS
CAESAR által irat-
tatott;

Most pedig *újabbán e' ki-sded*
formában ki-botsat-
tatott

L Ó T S É N,

Nyomt: 1728. Éktendőben.

A löcsei aritmetika címlapja.

Igy van kezünk közt egy 1662. évi amszterdami Elzevir-kiadás *Institutiones Imperiales* címmel, mely könyvben az élőkolumbia-czím a páros oldalon „Instit. Imper.“ szavakból áll, míg a következő páratlan oldal az illető oldalon tárgyalta törvénykönyv és fejezet számaikat tünteti ki, a könyv utolsó, 520-ik oldalán pedig mindkét kolumbia-czím ki van nyomtatva ekkép: „Instit. Imper. Lib. IV. Tit. XVIII.“ szép kapitell-betűből.

Újra visszatérve szóban levő számvető-könyvünkre, ki kell emelnünk annak szabályszerű szedésén kívül, a mi különösen a szépen egymás alatt álló számoszlopokra vonatkozik, az egyenletes tiszta nyomást és a szinte elpusztíthatatlannak látszó barna bőrkötést, mely bátran kiáll még további száz esztendő.

De hát kik voltak azok a mestersegüket oly kitűnően értő nyomdászok, kik ezt a könyvet, valamint az Évkönyvünkben bemutatott 1735. évi kalendáriumot előállították? Ezt nem tudni.

Breuer Sámuel, az utolsó ismert tulajdonosa a nyomdának, a XVII. század végével elhalálozván, utána özvegye, *Breuer Zsófia* impresszuma alatt jelent meg több könyv. Azután átváltozott a nyomda czéje *Breuer örököseire*, s ekkor *Endtner Márton* lett a nyomdavezető. *Ágoston József* szerint ennek neve *Endtner Márton* volt, kiről a Pallas Nagy Lexikona 6-ik kötetében ezeket írja: „Endtner Márton, magyar nyomdász, 1725. állította fel műhelyét szülővárosában Lőcsén, melynek azonban csak kisebb kiadványait ismerjük, mert a nyomda alig kétévi fennállása után működni megszűnt.“

Igy tehát 1727-ben vége szakadt a névleg ismert lőcsei nyomdászok sorának, mert a legközelebbi lőcsei nyomdász, Nemes *Podhoránszki Mihály*, csak 1776-ban nyitott újra nyomdát Lőcsén.

A Breuer-nyomda pedig föloszlásnak indult; egyrésze 1745-ben Nagyváradra került az ottani szeminaryumi nyomda berendezésére, másik része meg Nagy-Károlyba, hol 1754-ben gróf Károlyi Ferencz állított fel új nyomdát, melynek berendezésére — mint *Éble Gábor* erre vonatkozó munkájában írja — 2576 frtért vett készleteket a volt Breuer-nyomdából, egyebek közt egy még 1668. évből származó fasajtót, mely oly jó karban volt megvétele korában, hogy Nagy-Károlyban is még kilenczven esztendőn át volt működésben.

Összegezve az eddig előadottakat, újra felmerül a kérdés, hogy kik voltak tulajdonképen az 1728. évi aritmetikának és az 1735. évi kalendáriumnak a nyomdásai?

Főnnebb mondtam, hogy a szóban levő aritmetika a Breuer-nyomda egyik speciális terméke volt. Megjelent az rendszeresen a Breuer-család kiadásában és mint a *Magyar Könyvszemle* 1894. és 1895. évfolyamaiban olvashatni, utoljára 1677. és 1696. években, ugyanabban a formátumban és ugyanazzal a tartalommal, csak a legszükségesebb változásokkal, miket a politikai helyzet fordulata követelt, mint pl. a pénznemek felsorolásában, mert 1728-ban már nyakig osztrák világ uralkodott nálunk, míg 1677. és 1696-ban még nemzeti értékű pénz forgott. A címlapon pedig a következő jellemző változatban van az 1677. és 1696. évi kiadásokban e két sor lenyomatva: „*Most pedig újabban e' gyönyörű kis formában ki-botsáttatott.*“

A miből viszont azt tudjuk meg, hogy a kérdéses számvető-könyv már 1677 előtt is megjelent Lőcsén.

Megjelent az különben ugyanazzal a címmel *Kolozsvárt* is 1671-ben *Veresegyházi Szentyel Mihály* által nyomtatva, még pedig akkor már harmadik kiadásban, szintén 12-rét alakban, a miből az következik, hogy ez aritmetika igen elterjedt zsebkönyv volt a XVII. században.

Utóbbi példány megvan a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárában.

FIRTINGER KÁROLY.

Hasznáról.

Az Alföld Magyar Országai Pénz.

- 1. Forint téven 100. Kermetzi pénzt, vagy 20. Tsákár-Garast.
- 1. Tallér más-fél Forintot.
- 1. Tsákár-Garas 5. Pénzt.
- 1. Pénz 2. „t át.
- 1. Batka 2. Fillért.
- 1. Felső Magyar Ország: Forint 80 Kermetzi pénzt.

A Felső Magyar Országai Pénz.

- 1. Tallér 60. Pólturát 180. Pénzt.
- 1. Forint 100. Pénzt.
- 1. Póltura 3. Pénzt.

Az Interesről.

- 100. Tallérnek ébtendőig-való jövedelme 6. Tallér.
- 500-nak 30. Tallér.
- 1000-nek 60. Tallér.
- Egy Tonna Aranyinak 6000. Tallér.
- 2000. Tallér 16. Ébtendőben és 8. Hónapban, hoz más 1000. Tallért, melyet hívják *Alterum Tantumnak*.
- Es után *Super-Interesse*.

Az aritmetika 11-ik szövegoldala.

képviselőválasztások előtt aggodalommal, kételkedéssel és reménnyel vegyes érzelmekkel találgatták az emberek, vajjon milyen is lesz az új birodalmi tanács és hogy munkaképes lesz-e majd.

Egész rengeteg halmaz reformtörekvés, melyet a 14. §. alapján elintézni nem lehetett, vár megoldásra s ezek között nem utolsó helyen áll a *sajtótörvény revíziója*.

Annyit már a trónbeszédből is megtudtunk, hogy a kormány a régi abszolút korszak ezen hátramaradványával csakugyan akar foglalkozni s a bécsi nyomdászok ezt az alkalmat nem is akarják elszalasztani, hanem most inkább, mint valaha, a legmeggyőzőbb érvekkel sürgetik a sajtótörvény alapos átalakítását; hogy pedig ez akciójuk annál nyomatékosabb legyen, az osztrák nyomdatulajdonosok birodalmi szövetsége az osztrák-magyar könyvkereskedők egyletéve-

Bécsi levél.

1901. február hó.

közösen nyújtotta be a memorándumot a belügyminiszteriumhoz.

Ez a testvéries egyetértés azonban nem olyan őszinte, mint első pillanatra látszik, mert a nyomdatulajdonosok és könyvkereskedők még nem is olyan régen mint harcziás ellenfelek állottak egymással szemben, a midőn azt a kérdést kellett eldönteni, vajjon a nyomdász fel van-e jogositva arra, hogy sajtótermékeit árusítsa.

Megtörtént ugyanis, hogy a kerületi előljáróság egy itteni nyomdatulajdonosnak a nyomdájában készült sajtótermékeknek saját helyiségében való elárúsítását megtiltotta.

Az illető nyomdász az alsóausztriai helytartóshoz felebbezett, ez azonban elutasította azzal, hogy az engedély csupán a nyomdaipar űzésére és nem egyúttal a nyomdatermékek elárúsítására vonatkozik, miután „a nyomdász által nem *szerkesztett*, hanem csak *sokszorosított* nyomdatermék a nyomdász saját készítményének nem tekinthető”. A bécsi Gremium, mely ezt az ügyet magáévé tette, a belügyminiszterhez intézett felfolyamodásában most már igen drasztikus és határozott hangon kezdte fejtegetni a kérdést. Felhozta többek közt, hogy ilyen okoskodással az asztalos sem csinálja a szekrényeket, hanem a műépítész, a ki a rajzot szolgáltatja, a kabátot pedig nem a szabó, hanem a divatlapok szerkesztői és rajzolói csinálják, tehát sem az egyik, sem a másik nem árusíthatja készítményeit, hanem csupán a butor- és ruhakereskedő. Megemlíti továbbá, hogy a nyomdász kiadói joga történelmileg van biztosítva.

Ezeket az érveket — melyek a miniszterium részéről eldöntésre várnak — az Oesterreichisch-ungarische Buchhändler-Correspondenz erős bírálat alá vette s egyszerűen kijelentette, hogy a nyomdászok ipari jogaik természetével nincsenek tisztában.

De azért a sajtótörvény revíziójának kérdése szépen összehozta az ellenfeleket.

Hogy milyen lesz ez a sajtóreform, azt még senki sem tudja; kívánatos volna, hogy a változás előnyös legyen s tényleg csupán a nyomdaipar emelésére szolgáljon, nehogy a föltétlen szabadság olyan szomorú megélhetési viszonyoknak legyen a szülőanyja, mint Magyarországon, a hol csak a zugnyomdák szaporodása terén mutatható fel olyan nagy és olyan szomorú haladás, hogy minden szakember arról koldul; a hol a napisajtó — egy-két opportunus fővárosi napilap kivételével — annyira pusztul szerte a hazában, mintha csak valami újabb tatárjárás fojtogatná.

A szabadság is csak öntudatos, józan, higgadt, feladatának magaslatán álló és a kor követelményeivel számolni tudó elemnek válik előnyére. Nálunk a munkások eléggé bebizonyították politikai érettségüket s egy méltán kívánhatnak legalább is annyit, hogy a többi termelő s adófizető polgárokkal egyenlő jogokban részesüljenek. Természetes, hogy a jogokkal kötelességek is járnak, melyek közül legelső az, hogy

viselkedésünkkel a tisztességes és művelt honpolgár jelzőre rászolgáljunk.

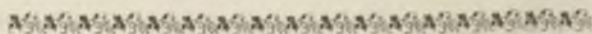
Sajnos, hogy egy szomorú kivételről kell beszámolnom, mely az itteni szaktársak körében a legnagyobb felháborodást keltette s testületünknek sokat árthat.

Ugyanis a Steyermühl-nyomdában egy kiségitő szedőt a tördelő — azért, mert az igényeknek meg nem felelt s különben is durván viselkedett — a munka abbahagyására szólította fel. A szedő ellenkezett, a miről az igazgató értesülvén, közbelépett s nyugodt hangon ismételte a felszólítást. A szedő követelte a pénzt, az igazgató a tárczájába nyúlt s ki akarta a neki járó bért fizetni. Ebben a pillanatban a magáról megfélemlített ember olyan erős ökölcsapást mért az igazgató arcára, hogy ez utóbbi elszédülve s több helyen megsérülve hátrátántorodott. A verekedő férfiút az alkalmazottak átadták a rendőrségnek, a segédek egyletének válaszmánya pedig rosszalását fejezte ki gyűlésében s elhatározta, hogy az illetőnek többé napilapoknál kiségitő kondíciót nem fog közvetíteni.

A Gutenberg-szobor felállításának alkalmából ő Felsege többeket kitüntetett és pedig: *Marklowsky Arthurt*, a szoborbizottság elnökét és *Bitterlich János* szobrászt a Ferencz József-rend lovagkeresztjével, *Hamberger Jánost*, a Buchdrucker-Zeitung szerkesztőjét, a szoborbizottság első jegyzőjét a koronás arany érdemkeresztel, *Schulhof Ármint* főgépmester, másodjegyzőt, a koronás ezüst érdemkeresztel, *Fritz Györgynek*, a bécsi államnyomda aligazgatójának és *Jurnicsek Roland* műöntödei vezetőnek pedig legfelsőbb elismerését fejeztette ki.

Volkmer Ottomár, a bécsi államnyomda igazgatójának mult hó 20-án történt elhalálása folytán ez állás betöltésével már kezdenek foglalkozni. Mondják, hogy Fritz, a mostani aligazgató van kiszemelve, a mi mindenesetre a legjobb és legtermészetesebb megoldás lenne, mert ez elsőrendűnek elismert szakember kitűnő technikai vezetése alatt a bécsi államnyomda nálunk és túl a monarchián is szép hírnévre tett szert. Lehet azonban, hogy a miniszteriumból fognak valami udvari tanácsost kivezényelni, a ki annyit ért a nyomdászathoz, mint a tyúk az ábéczéhez. De talán a demokrácia nem egészen-üres jelszó Ausztriában.

SOMOS ÁRPÁD.

Az 1900-iki párisi kiállítás, különös tekintettel a grafikai csoportra.*

I. A kiállítás grafikai csoportja.

Ha az utóbbi esztendőkből számos kiállítás tüntette fel az elmélet és gyakorlat fokozatos átalakulásait, az 1900-iki párisi világkiállítás egy roppant keretbe csoportosítva mutatta be a legújabb dolgokat, melyeket

* Felolvastattam a Szakkörben 1901. évi február hó 17-én.

az emberi elme teremtő ereje mint eddigelé a legszebbeket és legjobbkat, tudományok és művészetek, a földművelés, ipar, kereskedelem, szóval a kultúra minden terén alkotott.

Midőn e kiállítás sokszorosító-ipari csoportjának előadásom kicsiny keretéhez mérten való méltatását tűztem ki ez alkalomra főfeladatomból, mindenképp örömmel közlöm ama tapasztalatomat, hogy hazánk szakipara igen elismerésre méltó módon volt ott képviselve.

Különösen az államnyomda és a fővárosi nagyobb szakvállalatok, mint az Athenaeum, Franklin-Társulat, Hornyánszky, Pallas és a Pesti könyvnyomda részvénytársaság igen szép kiállításukkal arról tettek tanúságot, hogy Magyarország mai modern nyomdászata felfogás, csin, izlés és technikai kivitel szempontjából lépést tart a nagyobb kulturállamok szakiparával. Külön megjegyezni bátorodom, hogy a Franklin-Társulat az *Encyclopédie Contemporaine* című, Párisban megjelenő tudományos, mű- és iparművészeti hetilapnak 1900-ik évi október 26-iki száma hosszabb cikkben méltatta és különös dicsérettel emelte ki, hogy daczára amaz átalakulásoknak, melyek a címek technikája tekintetében történtek, ez a czég e téren mindig megőrizte az ő klasszikus, pedáns stilszerűségét.

Azt hiszem, nem mondok új dolgot, a midőn felémliem, hogy a megnevezett czégek kivétel nélkül kisebb-nagyobb kitüntetésben részesültek és hogy jeles szakférfaik közül többen közreműködő-érmekkel jutalmaztattak.

Ezek után pedig áttérek a kisebb-nagyobb államok és gyarmatok szakkiállításainak rövid ismertetésére, a mint az ábécze rendjében következnek:

Algír, mely egy nagy albumban mindenféle sajtótermékből álló mintagyűjteményt, továbbá könyveket, füzeteket állított ki, határozott tanúságot tesz arról, hogy a nyomdászat milyen előrehaladott fokon áll Franciaország e gyarmatában.

Amerika kevés nyomtatványt, de annál több író- és nyomtatógépet állított ki, mely utóbbiak állandóan működésben tartattak. Külön pavillonjában egy 12—16 oldalas lapnak, a *New-York Times*-nak szedését amerikai személyzet eszközölte őt Linotype-on, mely egy chicagói eredetű Goss-féle körforgógépen a helyszínen nyomtatott. Látható volt itt egy Lamton-féle *Monotype*, meg egy igen érdekes szerkezetű *Simple* nevű szedőgép. Utóbbi mozgó betűkkel dolgozott. Egy *Caslon*-féle czég végül igen praktikus, teljes nyomdai berendezést állított ki, tisztán amerikai anyagokból.

Anglia művészi kivitelű részvényeket, chequeket, litografiákat és sok könyvet állított ki. Továbbá egy több szint egyszerre nyomó sajtót és két állandóan működő Linotype szedőgépet.

Ausztria pompás könyvekkel, czinkografia-, fametszet és réznyomatokkal s szép akcizenciákkal tűnt fel.

Dánia dicséretre méltó kiállítást rendezett szép könyvtáblákból és különféle, többek közt celluloid-nyomtatványokból. A főnökök által alapított christianiai szakiskola is méltánylást érdemlő módon vett részt e kiállításon. Ez iskolában a tanulók nappal részesülnek oktatásban, este pedig szakmunkások számára tartatnak tanfolyamok.

Franciaország. A francia államnyomda több igen becses dolgot állított ki, melyek közül mint különösen érdekeseket felemlitem az arab betűkből szedett, képekkel díszített *Koran-nak* néhány, egy abissziniai nyelvtant és a Nyomdászat története Franciaországban a XV—XVI. századokban című munkának első kötetét. Ez utóbbi éppen úgy, mint a Koran, még sajtó alatt volt.

A párisi nagyobb czégek sok igen szép kiadású könyvet állítottak. A Pichon- és Imprimerie Nouvelle-féle hírneves szakvállalatok nyomtatványaikon a közép-kori stílustól kezdve a mai modern izlésig mindenféle irányzatot feltüntettek.

Itt láttam Jaymes Th. szaktársunknak egy rézléniából művésziösen összeállított térképét is az Imprimerie Nouvelle-czég kifogástalan nyomásában.

A párisi litografusok nagyszerű kiállításán elragadóan szépek voltak a hírneves festők műveit hűen reprodukáló kromolitografiák.

A kongresszusok palotájában a Chaix-féle czég iskolája, Páris városa pavillonjában a d'Alembert és az Etienne-iskolák, a közoktatási pavillonban pedig a Gutenberg, Autun és Jean-de-Tourn-féle szakiskolák növénydekeinek szép munkái voltak láthatók.

A Marinoni-czég kiállításán egy hatszint nyomó rotációs gép keltette fel figyelmemet. A Vieillemand-czég praktikus jelzőkészüléket mutatott be. Láttam egy Aquatipe-nek keresztelt és divatlapok színezésére szolgáló, valamint a Renault-czégnek egy működésben tartott, két betűt egyszerre öntő gépét is.

Végül felemlítésre érdemesek a Lefranc és Lorilleux-féle festékgyártó czégek dicséretesen szép kiállításai is.

Hollandia sok csinos könyvet és nyomtatványt, továbbá fényképmetszeteket állított ki.

Korea különféle nyomtatvány-mintával és metszettel vett részt. Pavillonjának grafikai szempontból különös érdekessége volt a *Séouli Hirlap* című, 1567-ben alapított ujság.

Németország a grafika minden ágát felölelő, de különösen pompás tipografiai kiállítást rendezett egyszerű és színes kivitelben. Sajnálatos volt azonban, hogy üvegszekrényei zárva voltak és az érdeklődő így nem vizsgálhatott meg közelebbről egy-egy, technikai szempontból igen szépen kiállítottnak látszó művet. Nyomtató- és könyvkötő-gépekben is szép kiállítást rendezett. A Schelter és Giesecke betűöntő czég jó nevéhez méltóan volt itt képviselve, nemkülönben a nevezetesebb német festégyárak.

Norvégia nagyon szép fantázia-munkákat, könyveket és igen eredeti színes plakátokat mutatott be.

Oroszország pavillonjában fotografiákat, albumokat; a muzeumok igazgatósága, földrajzi és egyéb tudományos társaságok által kiadott szép munkákat láttam.

Olaszország kereskedelmi és akczió-sz. nyomtatványokkal vett részt. A Nebiolo betűöntő-czég nagy üveg-szekrényben állította ki szép gyártmányait.

Portugalia sok izléses és elegáns kivitelű dologgal szerepelt. Különösen szép volt Libanio da Silva szak-társunk kiállítása.

Spanyolország iskola- és képeskönyvekkel s néhány plakáttal szerepelt.

Svájc úgy szedés, mint nyomás tekintetében kifogás-talan kivitelű akczió-cz. díszes kötésű könyveket, fototípiákat, fotokromiákat stb. állított ki.

Tunisia pavillonjában, végre, gazdagon illusztrált kéz-iratokból álló, pompás keleties kötésű könyvgyűjteményt találtam.

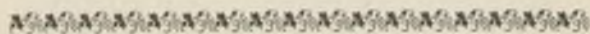
Az itt felsoroltakon kívül még több más pavillonban is voltak ugyan többé-kevésbé érdekes szakkiállítások, ezek azonban külön felemlítésre számot nem tarthatnak.

Miután idáig eljutottam, nem hagyhatom említés nélküli a világ legnagyobb és különféle papírgyári czégeit, a melyek irodai, nyomdai és fényűzési czikkekből szebb-nél-szebb kiállítást rendeztek, valamint az Essonnes-i Dar-blay; a sziléziai Fulner és a svájci Escher-Wys czé-geket sem, mely utóbbiak valóságos papírgyártó szörny-gepeket állítottak.

Mindezek előadásának a főczélja az volt, hogy a t. szaktársak, úgy vélem, fogalmat alkothassanak ma-guknak arról, hogy minő jelentékeny mérvben voltak a sokszorosító iparágak az 1900-iki párisi világkiállítá-son képviselve, az onnan idegyűjtött mintákból némi itéletet alkothatnak arra nézve is, hogy a fejlettségnek minő fokán áll szakmánk a jelenben.

LÁSZLÓ DEZSÓ.

(Vége következik.)

Pályamunkám.

Egy mélygondolatú kép alakjai elevenednek meg előttem.

Folyam hasítja ketté a tág mezőt. Két hatalmas kar nyúlik a folyamon túlra levők felé, kik habozva állanak. S mintha hallanám a hangot, mely szól a tétovázók felé: induljatok meg s jertek, — lépjétek a keskeny pallóra, a mely út az érdem elismeréséhez vezet; a melyen innen az ideálokért küzdők méltány-lása vár.

Én is ráléptem.

Hiszen napjainkban, a létért való nehéz küzdelem közepette, mikor az ideálistus, a nemes czélokért küzdők száma hanyatlóban van, — mikor e kevesek lelkesedése is profán emberek kicsinylő mosolygásával találkozik: úgy csábítanak a buzdító szavak, mint

derengő fénysugár, — fényt, meleget visznek a szépnek szeretetétől áthatott lelkekbe.

Legyen megengedve e helyen pár sorban munkám-ról megemlékezni.

A modern irány — megnyitva a művészes formák gazdag forrását — új életet hozott a régi formák helyébe. S habár ellenségekre is talált, különösen a régiebb kor emberei között, kik ez irány átmeneti idejében fölszínre került — túlhajtott — termékekkel igazolják elítélésüket, ennek daczára föltartóztathatlanul tért hódított a művészet s műipar minden ágában.

Plakát, hatásra számító nyomtatvány napjainkban nem is kelthet különösebb érdeklődést, ha nem talál-kozunk rajta a fölfrissítő szecsesszióval.

Az ez izlésben készült munkák közül azok járnak legközelebb a modern irány elveihez, melyeken a mű-vészes egyszerűség a természetességgel együtt harmo-nikusan jelenik meg.

Munkámon jelentékeny szerepe jutott az alaplemeczeknek.

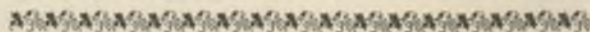
Ha a lemezt nem pusztán egyszerű alapnyomathoz használjuk, hanem figurális díszítményt metszünk belé, ez esetben — véleményem szerint — ne másoljunk hasz-nálatban lévő anyagról, — mely a betűöntőktől sokkal pontosabb kivitelben állhat rendelkezésünkre — hanem igyekezzünk munkánkba, annak szellemének megfelelően s természetéhez alkalmazkodva, lelket önteni a lemez segítségével. Szóaltassuk meg munkánkat, mint a hogy a szobrász a nyers anyagot beszédessé teszi.

Ez eszme vezérelt engem, mikor munkámon — alkal-mas betűöntődei termék hiányában — a lemez igénybe-vételével — *magyar motívumokat* alkalmazok, úgy gon-dolkozván, hogy magyar szaklap címlapján nemzeti tárgyú díszítést alkalmazni nemesak megengedhető, de helyénvaló is.

Az esetben, ha eredetét, illetve olyan munkát terve-zünk, melyen eszménkhöz hűen szinte gondolatunk fino-mabb árnyékait akarjuk kifejezésre juttatni, nem tar-tózkodhatunk a lemez használatától. Ilyenkor képesek leszünk műértékű dolgokat is teremteni.

Szenteljünk tehát szabad időnkben néhány órát szép hivatásunknak is, ha munkánk nem is jár mindig külső eredménynyel, mégis abban a jóleső tudatban lehetünk, hogy igyekeztünk felépítéséhez hozzájárulni annak a majdan hatalmas épületnek, melynek neve: magyar nyomdászat.

IFJ. AIGNER ANTAL.

Szakkirálati jelentés

a Grafikai Szemle által belső borítékczím szedésére hirdetett pályázat eredményéről.

Midőn a Grafikai Szemle a fenti pályázatot kiírta, közóhajnak tett eleget és mindjárt az első alkalommal siker koronázta a kitűzött czélt. Nagyon üdvös volna, ha e pályázat minden évben megújíthatnák, hogy ez-

által alkalmat adnánk mesterszedőinknek tudásuk és képességük kifejtésére, a tagok pedig minden évben díszes kivitelű borítékokat nyernének az egyes kötetekhez. A 40 korona pályadíj nem oly nagy összeg, hogy azt a Grafikai Szemle mérlege ne bírná el. Remélhetőleg e kérdéssel bővebben fog még foglalkozni Körünk választmánya.

A pályázatra a záros határidőig négy pályamunka érkezett be és pedig „Grafikus“, „Jövő“, „Egyszerűség“ és „Magyar Motivumok“ jelige alatt. A szakbizottság bíráló tagjai tüzetes megszemlélés és megbírálás után az alábbi egyhangú határozatot hozták:

A „Jövő“ jelige alatt beérkezett pályamunka tetszetős lenne, de nem belső, hanem külső borítékra. A pályázó úgy látszik tévedett a pályázati feltételek olvasásánál és boríték alatt a Grafikai Szemle rendes külső borítékát gondolta. Maga a pályamunka koncepcziója ügyes és gyakorlott kézre vall. Hibának csak az lenne felróható, hogy a fősor verzálisa alatt elhelyezett négy sor és alul lévő három sor kurrentből van szedve, a mi szépi szempontról nyugtalanul hat a szemre. A fejlécül alkalmazott díszítés kissé erős és így lenyomni látszik az alatta lévő szövegrészt. A bizottság végül kimondja, hogy miután e pályamunka kitűzött céljának nem felelt meg, nem találja olyannak, hogy díjra érdemesítse, azonban elismerőleg emlékezik meg róla.

A „Grafikus“ jelige alatt beérkezett pályamunka nagyjában szinte ama hibában leledzik, mint a „Jövő“ jeligéjű. Itt azonban még az is felemlítendő, hogy a tulajdonkép alnyomatul szolgáló díszítő rész nagyon is erős és a soroknál a betűfajok megválasztása nem a legszerencsésebb volt. Maga a tervezet eléggé sikerült alkotás. A bizottság ugyanazt a véleményét nyilvánítja eme pályamunkáról is, mit az előbbiről.

Az „Egyszerűség“ jelige alatt beérkezett pályamunka jeligéjének teljesen megfelelő. A pályázó téves nézetten volt, midőn azt gondolta, hogy egyszerűen szedett sorokkal is lehet oly hatást elérni, mint modern díszítő anyag alkalmazásával. Igaz ugyan, hogy a sorok szépen vannak szedve és összhangba állítva, valamint a csoportosítás is sikerült nagyjában, de tekintve azt, hogy Körünk díszes kiállítású boríték-szedést kívánt, e pályamunkát sem tartja díjazásra érdemesnek.

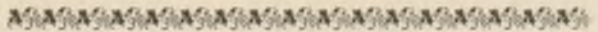
A „Magyar Motivumok“ jelige alatt beérkezett pályamunka szolid, de azért modern kivitelű mintájával megkapóan kellemes benyomást gyakorol a szemre. A pályázó nagy igyekezettel iparkodott megfelelni ama törekvésének, hogy magyaros jellegűvé tegye munkáját hazai motívumokkal és ez dicséretére legyen mondva, szépen sikerült neki.

Úgy a sorok izléses és sikerült megválasztása, mint a színek szerény, de azért harmonikus és tetszetős összhangban állanak, a mi a pályázó ügyességét és jártasságát bizonyítja. Felmerült ugyan kétség az iránt, hogy e munka könyvnyomdászati úton nem fog sikerülni, különösen a sok lénia-görbítés. De végül a bi-

zottság mégis e munkát tartja abszolút becsünek és díjra érdemesnek, de ama kikötéssel, hogy a pályázó tartozik szigorúan a benyújtott pályamunka mintáját szem előtt tartani és a kivitelnél ettől eltérnie nem szabad, mert ellenesetben elesik a díjazástól. Nehány apróbb változtatást eszközölt ugyan e munkán is a bizottság, a melyet a kivitelnél módosítani kell. A pályadíjnyertes munka jeligéje felbontatván, abból *iff. Aigner Antal* tagtársunk neve (Buschmann-nyomda) tűnt elő, a mit a bizottság örömmel vett tudomásul, mert ezzel a munkájával Aigner szaktársunk újlag bebizonyította, hogy idővel számottevő szakértőt nyer vele a magyar nyomdászati.

A bíráló bizottság nevében:

RADNAI MIHÁLY.

VEGYESEK.

Mellékleteink. Egyik mellékletünk lapunk 1900. évfolyamának pályanyertes címlapja, melyről két helyen is megemlékezünk: a bíráló bizottság jelentésében és a pályanyertes munka készítője által irt kis cikkben. Itt csak azt említjük fel, hogy a szép munkát *Buschmann Ferenc* úr, *iff. Aigner Antal* főnöke a legnagyobb készséggel készítette el lapunknak, a mely áldozatkészségeért e helyen is köszönetet mondunk. — Második mellékletünk a bécsi *Scholz Ede* betűöntő-cég mintalapja, melyen a legújabb vágású *reklám groteszkeket* mutatja be, ciceró fokról kezdve egészen haticerós nagyságig. Hirdetésekhöz és azokhoz hasonló munkákhoz igen használható betűfajta a reklám groteszk, a mely még azonfelül igen tartós is, mert nincsenek benne könnyen csorbuló hajszálvonások s az ilyen erősféjű betűkön a kopás nem látszik meg olyan hamar, mint a vékony vonásokkal bíró betűkön. Az egyes betűfajta árát minden nagyságnál megtalálhatják olvasóink.

A **Pesti Könyvnyomda Részvénytársaság** folyó hó 14-én tartotta meg évi közgyűlését, melyen *lovag Falk Zsigmond* kir. tanácsos, a társaság elnök-igazgatója elnökölt, a jegyzői tisztelet pedig *dr. Falk Zsigmond* cégvezető végezte. A felolvasott évi jelentés mindenekelőtt a gazdasági, főleg az ipari viszonyok általános pangásáról emlékezik meg. »Ennek szomorú következményei — mondja a jelentés — mutatkoztak úgyszólván kivétel nélkül minden iparágban. Czélszerű munkabeosztással és személyzetünk minden egyes tagjának önfeláldozó közreműködésével sikerült ellensúlyozni az alacsony árakat és így azután termelésünk nagyobbdása által mégis oly eredményt tudunk felmutatni, a mely nem marad mögötte legjobb évünk nyereségének.« A párisi kiállításon is résztvevő társaság, a hol az itélő bizottság kitüntetésben részesítette. Új gépek és új betűanyag folytatólagos beszerzésével iparkodott a vállalat a versenyképesség magaslatán megmaradni, úgy, hogy a legkényesebb igényeknek és a legmesszebb menő követelményeknek is meg tud felelni. A tiszta nyereségy, az üzleti költségek, leírások és adók levonása után 111.298 korona 58 fillér, leszámítván az alapszabályszerű jutalékokat és a tartalék-alap dotálását, 20.779 korona 28 fillért, marad 90.519 kor. 30 fillér; ebből a részvényeseknek osztalékul 74.970 kor. adatik ki, az ez után fenmaradó 15.549 korona 30 fillér pedig átvitetik a jövő év számlájára és így minden 500 forintos részvény után kamat és felülosztalékként 170 kor. esik. A közgyűlés a mérleget és az indítványozott felosztást elfogadta, azután megválasztotta újabb három évre igaz-

gatósági tagokul: *dr. Falk Miksát, lovag Falk Zsigmondot, Lévay Henrik bárót, Schweiger Mártont*; felügyelőbizottsági tagokul pedig *Deutsch Simont, dr. Kovácsy Sándort, Ullmann Emilt és Müller Vilmost*. Dr. Kovácsy részvényes köszönetet szavazott az elnökgazgatónak, a hivatalnokikarnak és a munkás-személyzetnek a fényes eredményért. A közgyűlés után igazgatósági ülés volt, melyen az eddigi elnököt, *lovag Falk Zsigmondot* egyhangúlag újra megválasztották.

Az Első Magyar Betűöntöde Részvénytársaság e hó 10-én tartotta közgyűlését *lovag Falk Zsigmond* elnöklésével. Az igazgatósági jelentés sajnálattal konstatálja, hogy az üzleti viszonyok nemcsak hogy meg nem javultak, hanem még rosszabbodtak. Az évi mérleg a múlt évről áthozott 723 korona 66 fillérrel együtt 50.199 korona 91 fillér tiszta nyereséggel zárult. A közgyűlés elfogadta az igazgatóságának a nyereség hovaforrítása iránt való indítványait és elhatározta, hogy a szelvény 12 koronával (6 százalék) váltassék be e hónap 11-étől kezdve. A közgyűlés az igazgatóságnak s a felügyelő bizottságnak egyaránt megadta a felmentvényt és a felügyelő bizottság eddigi tagjait egy évre újra megválasztotta.

Az Első Magyar Betűöntöde Részvénytársaság az újesztendő alkalmából igen csinos kiállítású és heceses tartalmú mintakönyvet küldött szét megrendelőinek, a melyben sok szép metszésű és praktikus betűfajtákat, körzeteket, díszítődarabokat és rézléniákból készült dolgokat találunk. Különösen szép a *keskeny reklám*, a *fantázia*, melyhez félkövér fajta is van. A rézléniákból készült hirdetéskörzetek mellett vannak modern díszítődarabok is. A milleniumi érmek mellett ott látjuk a tavalyi párisi kiállítás érmeit is igen szép metszésben, különféle nagyságokban. Vannak, a kik azt mondják, hogy hazai öntőink nem kultiválják eléggé az úgynevezett *modern* dolgokat. Hát ezeknek igazuk van. De igazuk van öntőinknek is, a mikor ezt teszik. Nekik még most nem lehet a hivatásuk az, hogy gyorsan idejüket muló csecsebecsére fecséreljék el idejüket és pénzüket, mert hisz nekik elsősorban a hazai piacot kell ellátni munkájokkal és nem mehetnek ki a világpiacra, a hol bizony nagyon hamar elnyomná kedves szomszédaink, a kik ma már maguk között is valóságos élet-halál harcot vívnak a sok sült és sületlen újdonossággal. Örüljünk azon, ha öntőink tisztességesen megélik most, a mikor minden pang és olyan kevés a megrendelés.

A Pátria irodalmi vállalat és nyomdai r. t. 1900 iki üzletét eredményesen zárta le és a múlt évi áthozattal együtt 30.326 korona tiszta nyereséget bocsát a közgyűlés rendelkezésére. Ez az összeg az alaptőke több mint 9⁰/₁₀-os jövedelmezőségének felel meg. Az igazgatóság a közgyűlésnek azt a javaslatot teszi, hogy a nyereségből mintegy 10% a tartalékalap rendes és rendkívüli gyarapítására fordíttassék, részvényenkint 18 korona osztalék fizetessék és 2809 korona a folyó év számlájára átvitessék.

Az Osztrák-magyar bank nemrég pályázatot hirdetett 100-as és 1000 koronás bankjegyek mintáira. Erre a pályázatra egész Európából érkeztek be pályaművek, mindössze 117 s így annál nagyobb örömmel jelenthetjük, hogy a bíráló zsűri a 2000 koronás *első díjat Hegedűs László* budapesti festőművésznek ítélte; az 1200 koronás második díjat *Zupansky Vladimír* prágai festő, a 800 koronás harmadik díjat *Veith Ede* bécsi festő s a 400 koronás negyedik díjat *Löffler Bertold* bécsi festő nyerte el.

Szakkirálatok. Ebben a mai, klisékkel, véső és furóval dolgozó »modern« világban már azt se tudja az ember, hogy litográfus-e a könyvnyomtató, avagy könyvnyomtató-e a litográfus. Ha valamely díszesebb munka a kezünkbe kerül, összeránczoljuk a homlokunkat és nagyhölesen megkritizáljuk, mert hát szakemberek vagyunk. Így jártak az

idén a naptárbírálok is, a kik majd mind azt állították, hogy a Pesti Könyvnyomda Részvénytársaság fali naptárán nagy szerep jutott a litográfiának, holott az egészet *könyvnyomtatásajton* készítették és szedő állította össze az egészet. Ne tessék gondolni, hogy csak mi vagyunk ilyenek. Így irtak az összes külföldi szakemberek, a mi csak a mellett bizonyít, hogy tévedni nemcsak a közönséges emberek, de a kritikusok is szoktak, ha mindjárt jóhiszeműleg is.

Magyar Grafikai Egyesület. A magyar művészek nagyon életrevaló eszme megvalósításán fáradoznak: meg akarják alapítani a *Magyar Grafikai Egyesületet*, a mely munkásságával bizonyára nagyban előmozdítja a művészet népszerűsítését. Az egyesület célja az, hogy a grafikai művészeteknek, nevezetesen az eredeti rézkarcznak, kőrajznak, fametszetnek és egyéb grafikai válfajoknak fölvirágzását Magyarországon segítse elő.

Új könyvészeti munka. A Magyar Könyvkereskedők Egyesülete még a múlt év tavaszán elhatározta, hogy kiadja a kiadásában a korábban megjelent 1860—1875. és 1876—1885. Magyar Könyvészet folytatásaként az 1886—1900. években megjelent magyar könyvek kimutatását és a munka szerkesztésével *Petrik Gézá*t bízta meg, a kinek régebbi könyvészeti művei már évek óta közkezen forognak. Az egyesületnek ezt a határozatát nem lehet eléggé méltányolni, mert jól tudjuk, hogy nálunk az ilyen munkának még sokkal kisebb a vevőköre, semhogy magánkiadó vállalkoznék a nyereséget nem ígérő könyv kiadására. E mellett nagy fontosságú az egyesületnek ez a vállalkozása azért, mert mint egyleti kiadvány, hivatalos jellegű lesz és mint ilyen, minden tekintetben megbízható. *Petrik* most fölkéri az összes magyar írókat, különösen pedig azokat, a kik munkáikat saját költségükön adták ki, hogy szíveskedjenek vele (Budapest, II., Zárda-utca 59.) az 1886—1900. években megjelent műveiknek pontos címét — jelezve a terjedelmet (oldalszám), évszámot, megjelenési helyet és nyomdát, valamint a könyv bolti árát — az ügy fontossága érdekében mentül előbb közölni, hogy így az esetleges hiányokat még pótolhassa. A munka még ez év folyamán sajtó alá kerül.

Vidéky János meghalt. A magyar festő- és iparművészetnek halottja van: *Vidéky János* festőművész, a székesfővárosi felső iparrajziskola igazgatója, hosszas szenvedés után február 8-án délelőtt 11 órakor, 74 éves korában meghalt a fővárosban. *Vidéky* egyike volt a magyar képzőművészet úttörőinek, a ki *Barabás Miklóssal* együtt működött a múlt század derekán. Eredetileg a jogi pályára készült, 1848-ban fogalmazó lett *Szemere Bertalan* miniszteriumában. De csakhamar honvédnek csapott föl és a szabadságharcot mint honvéd főhadnagy küzdötte végig. A szabadságharc lezajlása után hosszabb ideig bujdosott s így került Velenzébe, a hol festészeti tanulmányokra szentelte magát és évekig tanult az akadémián. Egy ideig Rómában is tartózkodott, míg végre 1871-ben hazatért és az esztergomi képzőintézet tanára lett. E közben igen sok történeti és egyházi tárgyú képet festett. Ezek nagy része Olasz- és Angolországban van. 1880-ban az ő kezdeményezésére szervezte a főváros a felső iparrajziskolát, melynek haláláig igazgatója volt. A megboldogult az iparművészet és az iparrajzoktatás terén elévülhetetlen érdemeket szerzett.

Bécsben utóbbi időben újra felszínre került a terv egy *városi nyomdának* létesítése iránt. A városi tanács azonban véglegesen elutasította az erre vonatkozó indítványt s így a terv hosszabb időre nyugovóra tért. Az általunk sokat szidott Bécsben tehát mégis csak praktikusabban gondolkoznak az iparfejlesztésről, mint a mi nagybölcsességű városatyáink.

Das Gutenberg-Denkmal in Wien cím alatt a bécsi Gutenberg-szobor bizottsága egy 22 oldalra terjedő díszes füzetben számolt be működéséről. E szerint december hó

17-ig, a leleplezés napjáig, 68.684 korona 84 fillér volt együtt a szobor alapjára, míg annak költségei 70.000 koronára vannak előirányozva. — A díszfüzet sárgás színű papíron ó-német stílusban készült magas formátumban és komoly, gondos kiállításában nagy dícséretre válik az azt előállított St. Norbertus műintézetnek.

Érdekes találmányt tettek nemrégben Bécsben. Ugyanis teljesebbé látszik menni a litográfiai művészek abbeli régi óhajta, hogy a krétát, mely nem bizonyult alkalmasnak valamennyi litográfiai műveletre, valamely czélszerűbb segéd-eszközzel pótolják. Erre kínálkozott a szén, ha elegendőképen zsirtartalmúvá tétetik, miáltal hasznavehetővé válik úgy a kőpapíron, mint a puszta kővön, avagy horgany-meg aluminium-lemezekben történő rajzolásra. Most sikerült e problémát olyképp megoldani, hogy közönséges rajz-szenet egy mákolajjal töltött eszékében két-három napig feküdni hagyják. megszáradás után a szén használható lesz. Bécsi litográfusok, kik kőpapíron kísérleteztek az új rajz-szennel, nagyon meg vannak elégedve vele, annál inkább, mivel kombinálva is használható krétával és tussal együtt. A litográfiai művészetnek az új eljárás nagy előnyre fog válni.

Siebenmann Frigyes, a svájcei nemzetközi nyomdász-társág tagja, január 7-én halt meg 49 éves korában Bernben. Siebenmann tekinthető e szervezkedésünkben oly nagy jövőre hivatott intézmény alapítójának, a melynek érdekében másfél évvel ezelőtt körutat is tett Európában, hozzánk is ellátogatva, hogy gazdag tapasztalataival tovább építsen a nyomdászok internáczióális egyesülésén. Nyomdász-körökön kívül is nagy tevékenységet fejtett ki a munkás-nép szervezkedése érdekében.

Franz Malata, Prag. A Gebr. Jänecke-féle hannoveri festékgyár tudatja magyar üzletfeleivel, hogy a *Dessauer és Márkus* budapesti czéggel való összeköttetését barátságos úton felbontotta és magyarországi képviselőt a Prágában lakó *Franz Malata* úrra bizza. A czég reméli, hogy a magyar nyomdatulajdonosok ezután gyakran elgyorsvonatoznak szent Venczel városába, *Franz Malata* úr kedvéért és a *Gebr. Jänecke* festékeiért. Talán ennyire csehül mégse állunk!

A Linotype rendszerű szedőgépről érdekes reklámfüzet jelent meg a lipocsei *C. G. Röder* czégtől. E czég négy ily géppel dolgozik, 48 különböző betűgarnitúrával s minthogy a legújabb szerkezetű kéthetű öntő géppel is be van rendezve, igen számbavehető tevékenységet fejthet ki. A füzet 47 próbapéján találkozunk a tömör szedés minden fajtájával, így: regényszedéssel, katalogusszedéssel, hírlapszedéssel, hirdetésszedéssel s egyébvel, a mi mind a gépen lett előállítva és közvetlenül a gépszedésről lenyomatva. A díszesen kiállított füzet szép tanúságot tesz a Linotype-rendszerű szedő-, öntő és osztógépek rendkívüli hasznavehetőségéről.

Krause Károly lipocsei gépgyáros most küldte szét legújabb árjegyzékét. Az előttünk fekvő diszpéldány igen szépen és tetszetősen van kiállítva; tartalma czélszerű besorolásánál fogva igen könnyen áttekinthető, a mi nagyban elősegíti hasznavehetőségét.

A papírárok emelkedése ismét több külföldi lap előfizetési árának fölemelését vonta maga után. Így többek között fölemelték előfizetési árakat a *Berliner Tagblatt*, *Morgen-Zeitung*, *Berliner Abendzeitung*, *Morgenpost*, *Berliner Zeitung*, *Deutsche Warte*, *Reichsbote*, *Berliner Neueste Nachrichten* stb. stb.

A mainzi Gutenberg-muzeum f. évi husvétkor fog ünnepélyesen átadatni rendeltetésének. Anyagát leginkább a múlt évi jubileum alkalmával begyűlt nyomtatványok fogják képezni, melyet fokozatosan gyarapítani akarnak. Egyelőre ideiglenes épületben vannak elhelyezve a muzeum tárgyai.

Milliósi példányszám. A londoni *Daily Mail* december végével közjegyzői okiratot tett közzé, a mely szorint napi

példányszáma az egymilliót elérte. A *Daily Mail* ez idő szerint Anglia legelterjedtebb lapja.

Érdekes ítélet. Egy németországi városban történt. Tömöntvényeket (lemezeket) és azokról való matriczákat vitt haza — az illető üzlethől való kilépése alkalmából — egy tömöntő *mintáknak*. Az üzlet bepörülte, lopással vádolva az illetőt. A törvényszék azonban — meghallgatva egy ottani nyomda faktorát mint szakértőt — felmentette azzal az indokolással, hogy mintamunkák hazavitele általános szokás, a mennyiben felvételnél a bizonyítványokra semmit, mintákra azonban nagyon is sokat adnak. (Egy ilyen gyűjtemény azután *nyom* valamit a latban!)

Négyezer tonna papírost képes készíteni naponta az a papírgyár, melyet Maine-ben (amerikai Egyesült-Államok) a múlt hónapban 12 millió korona költséggel létesítettek. Az erőszolgáltatást vízi erő, 35 méteres eséssel, gőzerő és villamosság adja. A gyárhoz a munkásalakások számára egy egész falut is építettek, melynek — mint azt egy külföldi szaklapban olvassuk — 3000 lakosa van.

Amerika az apró betűk ellen. New-York állam törvényhozása elé törvényjavaslatot terjesztettek, a melyben kimondják, hogy az újságok betűinek kilencz pontnál nem szabad kisebbeknek lenniök. A megokolás azt mondja, hogy azóta szaporodnak úgy a rövidlátók, mióta az újságokat apró betűkkel nyomtatják. Az újságok persze kézzel-lábbal küzdenek a törvényjavaslat ellen s azt állítják, hogy nem az apró betűk, hanem az ilyen törvényjavaslatok szaporítják a rövidlátók számát.

Új papíros. Amerikából olyan hirt hoznak a lapok, a mely ha igaz, az egész papíripart forrongásba fogja hozni. Ugyanis New-Yorkban egy *National Paper-Making Company* alakult, mely a gyapotfa magvának héjából remél egy abszolút fehér, soha meg nem sárguló papírost előállíthatni. Tekintettel arra, hogy a gyapotfa magvából olajat gyártanak, e mag héja töménytelen mennyiségben, mint értéktelen elfuvarozandó anyag rendkívül olcsó áron szerezhető meg, annyira, hogy a kész papíros a mai papíros előállításának mintegy $\frac{2}{3}$ -ad részébe kerülne.

A kínai írás. A kínaiak írása képirás-féle, a melyben minden alaknak megvan a maga külön értelme, természetesen kínai nyelven s idegen szót ily írással többnyire lehetetlen leírni. Legegyszerűbb dolog volna természetesen, ha a kínaiak megtanulnák a mi hangjelző betűinket, a latin betűket; csak hogy az ő ősi civilizációjuk erősen útját állja az efféle újításnak, de hihető, hogy lehet majd idővel ezen is segíteni. Egyes embereknel már ilyen úton meglehetősen eredményt értek el; a misszionáriusok például kínai szövegű, de latin írású, bibliát nyomattak, a mivel a tanítást nagyon megkönnyítették. A kínaiak felmeles tisztelettel viseltek az ő írásuk iránt. Nem kis mértékben fokozza náluk az idegenek megvetését az a körülmény, hogy az európaiak a betűkkel teleirt papírosokat el merik dobni. Gazdag emberek fényezéséhez tartozik náluk egy kuli tartása, a ki a városban elszórt beirt papírosokat összeszedi. Minden nagyobb városban, így Hongkong kínai negyedében is, szekrények vannak az utcákon e fölírassal: »Tiszteljétek a beirt papírost!« A ki bármint elhasznált írást, levelet, nyomtatványt ide bedob, biztos lehet, hogy azt elégetik. Mivel írásuk számtalan, vagy húszféle vonalból van összealkotva, a teleirt vagy telenyomatott oldal roppant izléstelennek látszanék, ha az egyszerűbb szóképek jeleit is oly nagyoknak írnák, mint az összetettebbeket. A kínai kalligrafusok tehát arra törekszenek, hogy ne az egyes jelek, hanem az egyes szóképek legyenek egyforma nagyok. Majd meglátjuk, mit szól ehhez az európai civilizáció!

Köszönetnyilvánítás. Mindazoknak a műkedvelőknek, kik körünk legutóbbi házi estélyén közreműködtek, ez úton mondunk hálás köszönetet. *A Szakkör válaszmánya.*

Tisztelettel kérjük a t. házipénztáros urakat, hogy a tagsági díjak beszedésénél a lehető legnagyobb szigorú és buzgóságot fejtsek ki. (A ki két hónappal hátralékban van, az nem kap Grafikai Szemlét.) A beszedett tagdíjakat az üzletben alkalmazott összes szakköri tagok névjegyzékének kíséretében, tekintet nélkül arra, hogy fizettek-e vagy sem mindnyájan, küldjék direkte vagy postán, vagy pedig Wolf Antal egyleti küldőncz útján Rencsisovszky Ferencz szakköri pénztároshoz (VII., Csömöri-út 2., III., 15.) lehetőleg minden hó 10—12-ig.

A Szakkör pénztárosának lakása: VII., Csömöri-út 2., III., 15. Értekezhetni vele naponként délben 1/21—2-ig és este 1/28 óra után.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

G—f Gy—a, Győrsziget. A visszaküldött szelvényvel mi is bebizonyítottuk, hogy csak 3 koronát kaptunk, tehát 54 fillérrel kevesebbet. Hol történt a hiba, nem tudjuk. Az 1894. és 1900. Évkönyv ára összesen 2 korona 68 fillér. A hosszú levélért nem haragszunk, mert jobb szeretjük, ha valaki elmondja a haját, mintha hallgat és duzzog reánk — ok nélkül.

W—s F—cz, Budapest. Sziveskedjék a még hátralékos 10 Évkönyv-előfizető pénzt beküldeni.

A Grafikai Szemle bekötési táblaira csak csütörtökig, február 28-ig fogadunk el pénzt. Az azontúl érkező megrendeléseket már nem vehetjük figyelembe.

Leopold Ferencz úrnak, Pancaova. A bélyegek fejében inkább a lapot küldtük s ebben üzenjük meg a véleményünket a küldött nyomtatványokra nézve. Nagy igyekezet látszik azok mindenikén, a mi azt mutatja, hogy ön lelkiismeretesen kutat a szakdolgozók között is. De azt ne kívánja tőlünk, hogy a beküldött nyomtatványok mindegyikéről külön mondjuk meg véleményünket. Ehhez se időnk, se türelmünk nincsen, meg azt nem is lehet levél útján elintézni.

B. S., Gyoma. Cikkét megkaptuk. Legközelebb helyet adunk neki.

Felelős szerkesztő TANAY JÓZSEF. Főmunkatárs FIRTINGER KÁROLY.

Kiadótulajdonos a Könyvnyomdászok Szakköre.

Főgépmeister, a könyvnyomtatás valamennyi ágában járatos. különösen a színes és fekete illusztrációs nyomás műveleteiben elismert szaktehetség, — ki jelenleg Ausztria egyik tartományi fővárosának elsőrangú nyomdájában már hosszú évek óta működik — családi körülmények miatt Budapestben óhajta a képességeinek megfelelő álláshoz jutni. Prima bizonyítványok és mintamunkák rendelkezésre állanak. Szíves ajánlatok Budapest jelszó alatt kéretnek a lap kiadóhivatalába.

T. Göttert faktor, Wiesbaden.

A ROBUR
svéd hengeranyag
főgöngyöke.

A ROBUR ára kilogrammonként 2-80 márka, vagyis 3 korona.

Tizenöt év óta úgy rotációs, mint illusztrált és könyvnyomásban egyaránt kipróbált és legjobbnak talált hengeranyag.

Alkalmos ügynökök kerestetnek.

Távíratcím: Göttert, Tagblatt, Wiesbaden.

Közvetit eladást és vételt új és használt állapotban levő

körforgógépekben, gyors- és tégelynyomású sajtókban,

elsőrendű czégektől, valamint a grafikus szakmában előforduló összes czikkekbén.

•••••

Grafikai tudakozódó-intézet.

Telefon 62—79.

BÖLE JÓZSEF

Budapest
VIII., Vas-u. 7.
Stáhl-utca 1.

Elvállal
mindennemű épület-
és
butorasztalosmunkát.

Első magyar könyvnyomdai szakasztalos.

Javítások elfogadottnak és pontosan eszközöltetnek.

ORMOS GUSZTAV

PROBUCIÓGRAPHIAI MŰINTÉZET
BUDAPEST AKACZFA U. 47.
KÉSZITI A LEGJOBB
HÉLI (HÉKET)
MINDENFELE NYOMTATVÁNYOK
FAMETSZETEK
HAZON KIVÜL FELVETELÉK
JUTÁNYOS ÁRBAN

SCHÖNTAG GYULA

szakasztalos

BUDAPEST

VI., Váci-körút
51. szám.

Kis antika-
szekrény 3 frt.

Nagy szekrény
4 frt.

Árjegyzék ingyen
és bérmentve.

A Rákóczy tanár-féle **Betű-tisztító-só**

a legjobb és legolcsóbb mosószer.

1 (egy) kg. sóra: friss festéknél 15 l. víz,
régi „ » 10 „ » veendő.

Ara: 100 kilogrammos eredeti csomagolásban: 46 korona, 100 kilogrammon alóli megrendelésnél 50 korona, engedmény nélkül, bérmentve. Postacsomag díjmentes szállítással, utánvétellel 3 korona.

A székes-fővárosban a többek közt a következő nyomdák használják: M. kir. Tud. Egyetemi Nyomda, Franklin-Társulat, Székesfővárosi házi nyomda, Légrády Testvérek, Pallas irodalmi és nyomdai r. t., Pesti könyvnyomda r. t., Európa irod. és nyomd. r. t., Hunnia-könyvnyomda, M. kir. államnyomda, Orsz. közp. községi nyomda r. t., Orsz. ügyvédi nyomda, Riegler József Ede r. t., Wimmer Márton, Krausz S. és T., Ehrenstein Mór, Hermann Ignác, Korvin Testvérek, Goldfaden Márk, ifj. Weisz Manó és T., Gonda és T. stb., stb.

RÁKÓCZY M. TANÁR

Budapest, VI. ker., Csengery-utcza 86. szám.

T. Rákóczy M. tanár úrnak Budapestén.

Félévi kizárólagos használat mellett betűtisztító-sóját minden tekintetben megfelelőnek találván, mint külön mosószeri mindenkor a legmelegebben ajánlhatjuk.

Budapest, 1899. november 24-én.

Tisztelettel

PESTI KÖNYVNYOMDA R. T.

Tanay, művezető.

MERT: a terpentint teljesen helyettesíti; a betűket nem marja és mégis újra mossa; a betűmosó kezelnek ártalmatlan; kezelése a legegyszerűbb.

Könyv- és könyomdai
festékgyár.

WÜSTE F.

Iroda és raktár:

Budapest, VII., Akácza-utca 58. sz.

GYÁRT: könyv- és könyomdák részére való fekete és színes, valamint réznyomáshoz szükséges mindennemű és színű festékeket.

Hengeranyag-gyár. ✻ ✻

✻ ✻ ✻ Kéncze-gyár.

TELEFON 54—89.

A párisi kiállításon Grand prix-vel
és két aranyéremmel lett kitüntetve.

Carminé Hugó

gép- és szerszámgyára

s a grafikai iparágak összes szükségleteinek
raktára

BUDAPEST, IX., Rákos-utca 11.

Főüzlet és gyár: BÉCS, VII., Burggasse 90.

Nyomdafestékek, hengeranyag és kénczék nagy raktára

KAST ÉS EHINGER

G. m. b. H. stuttgarti és feuerbachi gyáraiból.

Alapítottott
1878.

Képviselője a

KÖNIG ÉS BAUER

Würzburg

HUGO KOCH

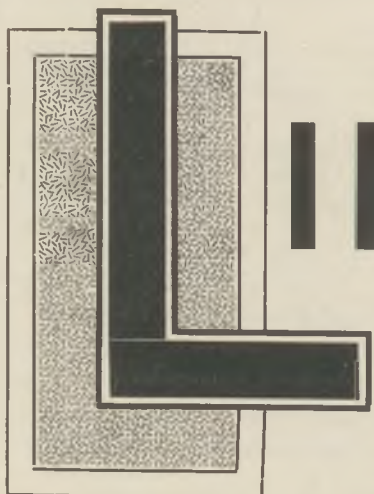
Lipcse

AUGUST FOMM

Lipcse

cégeknek.

A L INOTYPE

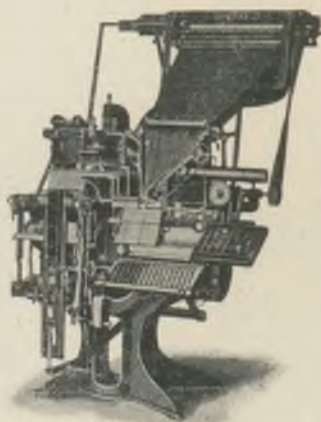
a legnagyobb munkaképességű
szedő- és soröntőgép.

Az 1900. évi párisi világkiállításon a Grand Prix-vel és
aranyéremmel lett kitüntetve.

Eddig több mint 8000 LINOTYPE-ot adtak el, ebből 420 darabnál több esik Németországra, Ausztriára, Magyarországra és a Svájcra.

BÉCS:	Darab
Neues Wiener Tagblatt	10
Reichswehr	4
BOZEN:	
Ferrai Gotthard jun.	1
BRÜNN:	
Tagesbote	3
Deutsches Blatt	2
BUDAPEST:	
Budapesti Hirlap	10
INNSBRUCK:	
Tiroler Tagblatt	1

KARLSBAD:	Darab
Feller-nyomda	2
KOLIN:	
Pak-nyomda	1
LAIBACH:	
Kleinmayr-nyomda	1
LINZ:	
Linzer Zeitung	1
PRÁGA:	
Beaufort-nyomda	5
Narodny Listy nyomdája	3
REICHENBERG:	
Stiepel-nyomda	3

Legegyszerűbb
kezelés.

Legnagyobb munkaképesség.

Prospektusokkal, betűmin-
tákkal, referenciákkal stb.
szívesen szolgál:

M. Dukeš Nachfolger (hirdető
iroda) Wien, I., vagy pedig:

Gutenberghaus Gebrüder Geel

Wien, VII/2. (a berlini Mergenthaler Setzmaschinenfabrik vezérképviselője).

Száraz Stereotipia.

Pár perc alatt

a készen szállított, száraz stereotíp-pépnak a szedésre való egyszerű rápréselése által tetszésszerűtlen mennyiségű, öntésre teljesen kész kifogástalan matriczát nyerünk.

A matriczok szárítása a szedésben levő üreségek kitöltése, valamint a lemezek kiszúrásával járó eddigi munka teljesen elesik. Részletes utasítások, minták, árjegyzékek kívánatra küldetnek.

Mindenemű teljes tömőntődei felszerelések szállítása.

Erste österr.-ung.

Trocken-Stereotypie

J. E. Weigl & Co.

WIEN, IV.,
Wied. Hauptstrasse 26

*Könyv- és
újság-nyomdáknak
nélkülözhetetlen.*

*Minden kulturállamban
szabadalmazva.*

Magyarországi képviselő

Tanczer József

Budapest

VI., Gyár-utca 62.

Telefon 28—32.

Főraktár és iroda:

MÜLLER TESTVÉREK, Budapest, V., Sólom-utca 13.

Államilag kedvezményezett első magyar
KÖNYV- ÉS KÖNYOMDAI FESTÉKGYÁR.

KURZWEIL JÁNOS

47.004. és 53.406. számú
osztr.-magyar szabadalmak.

Telefon 56—64.

Gyár, iroda és raktár:
IX., Márton-utca 19. sz.

Készít legjobb minőségű illusztráció-,
újság-, mű-, díszmű- és mindenféle színes

FESTÉKEKET.

Kitüntetések:

Temesvár 1891.

Philippopol 1892.

Országos Iparegyesület 1892.

Mill. kiállítás Budapest 1896.

ÉS TÁRSA BUDAPESTEN

SZEDŐSORZÓK

igazítható feszítővel, szabad. saját találmány.

Bronzok. ☆ Kenczék. ☆ Koromégetés.

Patent gelatin hengeranyag.

Bélyegzőmetszés

Tömöntöde

Mechanikai
műhelyÓlomzár-
gyártásGalvano-
plasztikaRézlénia-
gyártás

Első Magyar

Betűöntöde

Részvény-Társaság

Budapest, VI., Dessewffy-utca

32. szám.

Egész nyomdai berendezések
juttányosan és gyorsan foganatosítatnak.

Dús raktárt tart magyar, német, horvát, szerb, román és bolgár
ékezetű

Könyv- és címbetűkből,
körzetekből, rézléniákból és kizárásokból,

továbbá

a legkülönfélébb ékitményekből és egyéb nyomdai
fölszerelvényekből.

UJDONSÁG! Egyetemes tabella-alapzat
Czettel és Bendtner szabadalma.

TELEFON 23—70.

Reclame-Grotesk.

Nr. 1030. Cicero (12 Punkte). Min. 6 Ko. à fl. 4.10

Biographische Miniaturbilder
Entwürfe nach einem alten Skizzenbuche
Leben Michael Angelos
Bilder der Hohenzollernfürsten

Nr. 1031. Tertia (16 Punkte). Min. 8 Ko. à fl. 3.80

Eine Reisebekanntschaft
Geschichtenbuch des Wanderers
Hildburghausen

Nr. 1032. Text (20 Punkte). Min. 10 Ko. à fl. 3.70

Erinnerungen und Bilder aus dem Seeleben
Eine Sammlung neuerer deutscher Lyrik und Denksprüche
Wienfluss und seine Regulierung

Nr. 1033. Doppelmittel (28 Punkte). Min. 12 Ko. à fl. 3.60

Entwürfe zum Bau billiger Arbeiterhäuser
Naturgesetz in der Geisteswelt

Nr. 1034. 3 Cicero (36 Punkte). Min. 14 Ko. à fl. 3.50

Pommern Correspondent Rosenau
Kreislauf des Lebens

Die grösseren Grade auf der vierten Seite.

SCHRIFTGIESSEREI EDUARD SCHOLZ, WIEN.

Grazer Maschinenfabrik

» » Karl Mossler & Cie.

Dampfplüge
Säemaschinen
Dreschmaschinen
Häckselmaschinen
Schrotmühlen
Putzmühlen
Dampfmotore

Graz, Josefs-gasse 2
(im eigenen Hause).

Specialitäten:

Landwirthschaftliche
~ Hilfsmaschinen

Anwendungen

der

Reclame ist das beste Ju
kannst zu mach
müssen be-
strebt sein,
wirksame

Reclame

druckereibesitzer und
Zeitungsverleger hat
Interesse, auffallende

Jhnen heute offerirte Schrift in
8 Graden gewählt wird. Empfehle
Jhnen daher, um allen Wünschen
zu entsprechen, diese Reclame-

Schrift Auswahl hat
man genug,
ob nun alles
auch praktisch und jeder-
zeit verwendbar ist, das
ist eine andere Frage. In
Bezug auf meine Schrift

„Reclame - Grotesk“

kann man sagen, dass sie beide
Vorzüge in sich bestens vereinigt.

Kesselböden

Façonböden, Kessel- sowie
Reservoirbleche, ferner Eisen
und Eisenwaaren en gros.
Comptoir: I. Maximilianstr. 2.
Fabrik: II. Lampigasse 18.
Gegründet im Jahre 1845.

Schriftgiesserei Wien
II. Castellezgasse Nr. 32.

Beste Ausführung ○ ○ ○
○ ○ ○ Schnelle Bedienung
Vorzügliches Hartmetall ○

Eduard Scholz

Möbe

für jeden Bed

Blatt
Reclame-Grotesk".

Von Cicero bis 6 Cicero.

Aufzüge jeder Art
 F. Wimmer & Comp.

Wien, Kernalts, Elterleinplatz 6

um Jedermanns Erzeugnisse be-
d zu empfehlen. Geschäftsleute
machen, um ihren Erzeugnissen
l Waaren richtigen und grossen
satz zu verschaffen. Jeder Buch-

schriften zu ver-
wenden, zu denen
besonders meine

ame
grotesk!

Rollbalken

aus Stahl und Holz mit
Patent-Hochverschluss,
vollkommen geräusch-
los, sowie Maschinen-Sonnen-
planchen und Rauchsauger von

Ferdinand Stegmann

Wien, IX. Mariamngasse Nr. 3.

Krieg

zwischen Spanien und Amerika.
Ausgabe in 12 Lieferungen à 1 Kr.
oder in Prachtband 14 Kr. Verlag
von F. Oskar in Karlsbad, Böhmen.

 Für Inserate
gibt es nichts Besseres
als die „Reclame-Grotesk“

    Gegründet 1873

Telephon Nr. 496

Kauft man nur gut in der
Genossenschafts-Tischlerei:
Wien, Josefstädterstrasse 4

Verlangen Sie

Musterblätter meiner letzten
Novitäten in Schriften, neuen
Zieraten sowie Einfassungen.

Schriftgiesserei

   Eduard Scholz

Prima Leim

aus Hautstücken, fett- und
säurefrei, von grösster Binde-
kraft und Ergiebigkeit. Garantirt
feine Sorten empfehlen die ver-
einigten Dampf-Leimfabriken von

Kannemann & Krause, Wien.

Reclame-Grotesk.

Nr. 1035. 4 Cicero (48 Punkte). Min. 16 Kilo à fl. 3.50

Reisen durch das Goldland Aus meinem Leben

Nr. 1036. 5 Cicero (60 Punkte). Min. 18 Ko. à fl. 3.30

Handel und Gewerbe

Nr. 1037. 6 Cicero (72 Punkte). Min. 20 Kilo à fl. 3.—

Frauenarbeiten

Lederwaren

eigener Erzeugung, unter Garantie, stets auf Lager. Alle in das Fach einschlagenden Arbeiten werden auf das Solideste ausgeführt.
Lederniederlage: Wien, VII. Neustiftgasse 68.
Fabrik: Ottakring, Haymerlegasse 22.

Mineralwelt

in übersichtlicher Darstellung. Leitfaden zur Naturbeobachtung und Führer auf Sammel-excursionen von Dr. Gustav Jörgerstein. Mit 200 Holzschnitten und einer colorirten Karte.

SCHRIFTGIESSEREI EDUARD SCHOLZ, WIEN.

- Nagy-Becskekere**
Gresits I.
Jokly Lipót.
Pleitzy Fer. Pál utóda (dr. Brajjer L. és Mayer R.).
- Nagy-Bittse**
Spiegel Samu.
- Nagy-Enyed**
Nagynyedű könyvnyomda és papírüzem r.-t.
- Nagy-Kálló**
Sarkadi József.
- Nagy-Kanizsa**
Fischel Fülöp.
Krausz és Farkas.
Wajdics József.
Weisz L. és F.
- Nagy-Károly**
Róth Károly.
Sarkadi Nagy Zsigmond.
Vider Jakab.
- Nagy-Káta**
Nagykátai és Monori könyvnyomda Nagy-Kátán.
- Nagy-Kikinda**
Kiadói nyomda. (tulajd.: Sedjakov Milán).
Milenkovits István.
Radák János.
- Nagy-Kőrös**
Bazsó-Lajos.
Ottinger Kálmán.
- Nagy-Marton**
Oellis Henrik.
- Nagy-Mihály**
Landesmann B.
- Nagy-Röcze**
Büchler Béla.
- Nagy-Szalonta**
Liebermann Mór.
Reich Jakab.
- Nagy-Szeben**
Drotleff József.
Krafft W.
Reissenberger Adolf.
Tipografia r.-t.
Tipografia Archidiecezana.
- Nagy-Szécsény**
Olattstein A.
- Nagy-Szent-Miklós**
Wiener Náthán.
- Nagy-Szombat**
Fiebig József.
Goldmann Miksa.
Horovitz Adolf.
Reisz Sarolta.
Winter Zsigmond.
- Nagy-Szőllős**
Doktor István.
- Nagy-Tapolcsány**
Platzko Gyula.
Zhorella Gyula.
- Nagyvárad**
Ifj. Berger Sámuel.
Déry és Boros
Freund Lajos és Társa.
Helyfi László.
Honig I.
Láng József.
Laszky Ármán.
Neumann Vilmos.
Pauker Dániel.
Rákos Vilmos utóda.
Sonnenfeld Adolf.
Szent László-nyomda r.-t.
- Námesztó**
Schein M.
- Német-Bogsán**
Rosner Adolf.
- Német-Palánka**
Kristofek József.
- Nezsider**
Horváth I.
- Nyirbátor**
Friedmann Lipót.
- Nyiregyháza**
Jóba Elek.
Piringer János (tulajdonos : Özv. Piringer Jánosné).
Szabolcsi Hírlap nyomdája (tulajd.: Székely Imre).
- Nyitra**
Huszár István.
Iritzer Zsigmond.
Neugebauer Nándor.
Reicheles Lipót.
- Ó-Becse**
Gavansky M.
Löwy Lajos.
- Ó-Kanizsa**
Bruck P. Pál.
Schwartz A.
- Oravicza**
Kehrer C.
Wunder Károly.
- Orosháza**
Pless N.
Veres Lajos.
- Orsova**
Handl József.
Orsovai könyvny. r.-t.
- Ó-Széplak**
Nyitraudolgyi gazd. egyesület nyomdája.
- Paks**
Rosenbaum Miksa E.
- Pancsova**
Jovanovics Testvérek.
Kosanics N. Miklós.
Vig Er.
Wittigschlager Károly.
- Pankota**
Ifj. Bod József.
- Pápa**
Goldberg Gyula.
Nobel Ármán.
Ref. főisk. nyomda.
- Pécs**
Madarász Béla.
Pécsi irod. és könyvny. r.-t.
Taizs József.
Wessely és Horváth.
- Pécska**
Ruber István.
- Perjámos**
Pirkmayer Alajos.
Sedjakov Milán.
- Petrozsény**
Figuli Antal.
- Pozsony**
Adler Zsigmond.
Alkalay Adolf.
Angermayer Károly.
Éder István.
Freystadt M. L.
Katholikus nyomda.
Preisak György.
Wigand K. F.
- Pöstyén**
Gipsz H.
- Predmér**
Links M. utóda: Rosenzweig H.
- Putnok**
Gaertner Ignác.
- Püspök-Ladány**
Deutsch Izrael.
- Ráczkeve**
Róde Mihály.
- Resicza**
Eisler József.
Hungaria-nyomda.
- Rimaszombat**
Lévai Izsó.
Náray I. A.
Rábely Miklós.
- Rozsnyó**
Kovács Mihály.
Sajóvidék nyomdája (tul.: Hermann I.).
- Rózsashegy**
Salva Károly.
- Salgó-Tarján**
Friedler Ármán.
Pollacek József.
- Sárbogárd**
Spitzer Jakab
- Sárvár**
Stranz János.
- S.-A.-Ujhely**
Hegyalja-nyomda (tul.: Alexander Vilmos).
Landesmann M. és Társa.
Löwy Adolf.
Pannonia-nyomda (tul.: Jurcsó és Ocskay).
Zemplén-nyomda (tulajd.: Ehlert Gyula).
- Sárospatak**
Ev. ref. főiskola nyomdája (bérlet: Steinfeld Jenő).
- Segesvár**
Horeth Frigyes.
Jördens Testvérek.
- Selmeczbánya**
Jörges A. özv.
- Sepsi-Szent-György**
Jókai-nyomda r.-t.
- Siklós**
Harangozó József.
Minerva-nyomda (tul.: Klein F.).
- Sopron**
Berghöfer és Weisz.
Breiner E.
Romwalter Alfréd.
Röttig Gusztáv.
Török és Kremszner.
Zsombor Géza.
- Stájerlak**
Rose V.
- Sümeg**
Horvát Gábor.
- Szabadka**
Bittermann József.
Hirth és Kladek.
Krausz és Fischer.
Szabados Sándor.
Székely Simon.
- Szamos-Ujvár**
Auróra-nyomda (tulajd.: Todorán Endre).
Ör. kath. egyházmegyei nyomda.
- Szakolcza**
Neumann, Teszlik és Tsa.
- Szarvas**
Sámuel Adolf.
Szikes Antal.
- Szász-Régen**
Burghardt Rezső.
Sebesch Károly.
- Szász-Sebes**
Stegmann János.
Winkler Lajos.
- Szászváros**
Minerva-nyomda r.-t.
Schäser A.
- Szatmár**
Littetzky Endre.
Morvai János.
Nagy Lajosné.
Pázmány-sajtó.
Weinberger Testvérek.
- Szeged**
Endrényi Imre.
Endrényi Lajos.
Engel Lajos.
Önczi I. József.
Schulhof Károly.
Traub B. és Társa.
Várnay Lipót.
- Szeghalom**
Kovács Antal.
- Szegzárd**
Báter János.
Ujfalusi Lajos utóda : Molnár Mór.
- Székelyhid**
Kohn Sámuel.
- Székely-Keresztúr**
Szabó Testvérek.
- Székelyudvarhely**
Becsek D. Fia.
Betegh Pál.
- Székesfehérvár**
Debreczeni Gyula.
Kaufmann F.
Márián Pál.
Singer E.
Számmer Imre.
Számmer Kálmán.
Székesfeh. és Vidéke ny.
- Szempcz**
Fischer Náthán.
- Szentes**
Szentes és Vidéke nyomdája.
Vajda Bálint.
- Szent-Endre**
Schwarz I.
- Szent-Gotthárd**
Wellisch Béla.
- Szenicz**
Bezsó János és Társa.
- Szepes-Váralja**
Buzás Dénes.
- Szered**
Sternner Dávid.
- Szerencs**
Simon József.
- Szigetvár**
Corvina-nyomda.
Kozáry Ede.
- Szilkszó**
Blank Simon.
- Szilágy-Somlyó**
Böloni Sándor.
Heimlich Weisz Katalin.
- Szill-Hadad**
Fein Sámuel.
- Szolnok**
Bakos István.
Fuchs Lipót.
Jász-Nagykún-Szolnokmegyei Lapok nyomdája (tul.: Vezéry Ödön).
Wachs Pál.
- Szombathely**
Bertalanffy József.
Egyházmegyei könyvny. Gábrriel Ágoston.
Seiler H. utóda: Szele és Breifeld.
- Tab**
Pfeifer Ignác.
- Tapolca**
Löwy B.
- Tata**
Engländer és Társa.
Nobel Adolf.
- Temesvár**
Csanád-egyházmegyei nyomda.
Csendes J.
Délmagyarországi könyvnyomda.
Freund Gyula.
Mangold Sándor.
Posauna nyomdája.
Moravetz Gyula.
Stéger Ernő utóda.
Uhrmann Henrik.
Union-nyomda (tul.: Ifj. Steiner Károly).
Veres Sámuel.
- Tenke**
Maár L. Vilmos.
- Tisza-Füred**
Kohn Adolf.
Weismann Sámuel.
- Tolna**
Weltmann Ignác.
- Tolna-Tamási**
Jeruzsálem Ede.
- Torda**
Berla Samu.
Füssy és Sztupjár.
- Torna**
Rosenblüth Simon.
- Török-Kanizsa**
Bruck P. Pál
- Török-Szent-Miklós**
Rubinstein Sándor.
- Trencsén**
Oansel Lipót.
Skarnitzl X. Fr.
- Turóc-Szent-Márton**
Oasparik J.
Magyar nyomda (tulajd.: özv. Moskóczy Ferenczné)
Turócszentmártoni nyomda r.-t.
- Új-Arad**
Mayr Lajos.
- Újpest**
Fuchs Antal.
Salgó Testvérek.
- Új-Verbász**
Verhászi könyvnyomda (tulajd.: Boros György).
- Újvidék**
Fuchs Emil és Társa.
Hirschenhauser Benő.
Ivkovics György.
Miletics Szvetozár.
Popovics Testvérek.
- Ungvár**
Oellis Miksa.
Jäger Bertalan.
Lévai Mór.
Székely és Illés.
- Vác**
Kir. orsz. fegyintézet ny Kohn Mór.
Mayer Sándor.
- Vág-Újhely**
Brück Samu.
Horovitz Adolf.
Pannonia-nyomda.
- Versecz**
Kehrer Lajos.
Kirchner Ernő.
Wettl és Veronits.
- Veszprém**
Egyházmegyei könyvny.
Köves és Boros.
Krausz A. Fia.
- Zala-Egerszeg**
Breisach Samu.
Vágó János.
- Zala-Szent-Grót**
Nagy Sándor.
- Zenta**
Kabos Ármán.
Schwartz Sándor.
Zental Hírlap nyomdája.
- Zilah**
Seres Samu.
- Zólyom**
Ifj. Nádossy Gyula.
Schlesinger Ignác.
- Zombor**
Bittermann Nándor.
Oblát Károly.
- Zsombolya**
Wunder Rezső.
- Zsofna**
Áldori Manó.

Az esetleges változásokat kérjük velünk tudatni.

REPRODUKÁLO-MŰINTÉZET

PHOTO - CZINKOGRAFIA

**WOLTITZ
MANFRÉD**

AUTOTYPIA
PHOTOTYPIA
+ CHEMICRAFIA
4 SZÍNŰ NYOMÁS
PHOTOLITHOGRAFIA

BUDAPEST, VI. KIRÁLY UTCA 30.

CS. ÉS KIR: SZAB.

HERMANETZI

PAPIRGYÁR RAKTÁRA
Budapest
VI. ker., Gyár-utca 64.
Alapítottott 1899. évben.

Levél-, könyv-, karton-,
nyomda-, író-, rajz-,
horiték-, csomagoló-,
göngy-, itató-,
szűrte- és min-
denféle merít-
teli nyomda-
papírok.

MÁSOLÓ-,
SELVEM-
és VIRÁG-
SELVEMPAPÍROK.

*Merített író-, okmány-
és könyvpapírok.*
PAPIZACSKÓGYÁR.
Mindenféle lenvászt stb.

GÉPGYÁR ÉS VASÖNTÖDE BUDAPEST.

Körforgású nyomógépek

újságok, rönnyek és illusztrált művek egy- és többszínbeni nyomására,
rökeletesblített tölcser- és körbenforgó késhajtogató készülékkel.

WÖRNER J. ÉS TÁRSA

Egyszerű gyorsajtók 2 vagy 4 festék-
dörzsítő hengerrel.

Kétszint nyomó gépek, 2 festék-szer-
kezettel, 2 vagy négy festékdörzsítő
hengerrel.

Tégelynyomású gyorsajtók.

Önműködő részkészülő-gépek.

Csomagoló- és simító-sajtók.

Papírvágó- és papírfúró-gépek.

Aranyozó-, dombornyomású- és ri-
vágó-sajtók.

Könyvnyomdal készítő-sajtók.

Tömöntődel berendezések.

Könyomdal gyorsajtók.

Transzmisszió-telepek.

Hungária akczió-sajtók.

HASZNÁLT GYORSSAJTÓK alaposan kijavítva és átalakítva, jó-
állás mellett jutányos árért eladók.